

Джордж Байрон
Каин
Мистерия

Джордж Ноел Гордън Байрон (1788–1824) — английски поет, роден в Лондон, в стар, знатен род. Учи в Кембриджския университет. През 1806 г. издава анонимна книга стихотворения, която по-късно изгаря. Напуска Англия и живее в Швейцария (1816) и Италия (1817–23). Участва в революционно-освободителното движение на карбонарите в Италия и в националноосвободителната борба на гръцкия народ от турско иго. Разболява се и умира на 19 април 1824 г. в гръцкото градче Мисолонги. Неговата смърт е посрещната с голяма тъга в цяла Европа: Гьоте я изобразява във втората част на „Фауст“ в образа на младия, умиращ Евфорион, Пушкин я оплаква в стихотворението „Към морето“, а Рилеев в „Смъртта на Байрон“. Автор е на поемите „Чайлд Харолд“ (1812), „Гяур“ (1813), „Корсар“ и „Лара“ (1814), „Абидоската невеста“ (1815), „Шилъонският затворник“ (1816), „Сън“ (1816), „Прометей“ (1816); мистериите „Манфред“ (1817) и „Каин“ (1821); драмата „Вернер“ (1822); историческата трагедия „Марино Фалери“ и др.

Мистерията „Каин“, която издателство „Елпис“ предлага на уважаемия читател, се превежда за първи път на български език.

На любимата ми съпруга Дора посвещавам този превод
Преводачът

„Грехът стои при вратата;
той те влече към себе си, но ти владей над него.“
(Битие, 4:7)

Горещата молба на преводача е всеки, който реши да прочете Байроновия „Каин“, да отдели преди това 40–50 минути за първите четири глави на първа книга на Библията — Битие.

Първородният грях, дървото на Познанието, братоубийството, вечното измамно изкушение да се постигне Свободата и Щастието, без доброволно подчинение на Божиите закони — това са отправните точки, от които Каин (персонификация на чистата човешка същност) поема, за да се впусне в лабиринта на необятната вселена, наречена Човешка душа.

Цялата поетична симфония се придържа изключително стриктно към четиридесетте стиха от Битие (гл. 3,1:24 и гл. 4,1:16). Безпрекословното подчинение на текста от страна на автора, съчетано със сатанинския полет на Луциферовата мисъл, придават на мистерията една философска дълбочина, която обезсмисля понятията Добро и Зло.

Вечният човешки въпрос — защо милиони поколения страдат заради греха на Адам и Ева — води към най-простия отговор: защото във Вселената Бог не е сам. Единственото, което Луцифер не оспорва, е фактът, че Бог е създал Земята и Човека и че в грандиозната небесна битка между Твореца и най-могъщия от ангелите победител е Бог. Но това поражение не отнема от победения правото да владее над най-съвършеното Божие творение. И двамата владетели предоставят на човека свободен избор и той трябва да го направи в рамките на краткия си земен живот, докато Бог и Сатана са безсмъртни.

Извършено е убийство — вторият човешки грях, който очертава контурите на някаква далечна първопроекция на една неизменна човешка обреченост: всеки следващ грях да намалява шанса да се изкупи предишния.

Навярно това е смисълът на Греха. Без да го познава, човекът е послушна играчка в Божиите ръце. Когато го извърши, той става негов роб, дори да не признава и пред себе си. Но познал веднъж Греха и отрекъл се доброволно от него, той вече е упражнил най-великото си право — правото на Свободен избор. Станал е равен на Бога, който го е сътворил „по свой образ и подобие“.

Разкъсван между Бог и Сатана, гордият Байронов дух се мята, търсейки сякаш свой собствен път. Но има ли път за оногова, комуто

Бог е отредил да бъде „скитник и изгнаник на земята“?
Стоян Медникаров

* * *

>

„А Змията беше най-хитра от всички полски
зверове, които Господ Бог създаде“
(Бит. 3:1)

На сър Уолтър Скот се посвещава тази мистерия за Каин от
неговият задължен приятел и предан слуга — Авторът

ПРЕДИСЛОВИЕ

Следващите сцени са озаглавени „Мистерия“, в съответствие със старинното наименование, употребявано за драми с подобни сюжети, които са се наричали „Мистерии“ или „Моралитета“*1. Авторът не си е позволявал със своята тема онези волности, така обичайни в миналото, които може да открие всеки читател, достатъчно придирчив към подобни богохулни произведения, били те на английски, френски, италиански или испански. Авторът се е опитал да запази езика, присъщ на неговите герои, и където речта им е взета от самата Библия (а това е изключително рядко), той е променял само отделни думи и то дотолкова, доколкото е изисквал ритъмът на стиха. Читателят ще си спомни, че в Битие не се говори, че Ева е изкусена от демон, а от „Змията“ и единственият мотив, който се посочва е, че тя била „най-хитрата от всички полски зверове“*2. Каквито и обяснения да са давали равините и Отците на този пасаж, аз си служа с текста такъв, какъвто е и отговарям с думите на епископ Уотсън в подобни ситуации, когато, като председател на изпитната комисия в Кеймбриджския университет, му цитирали Отците: „Ето Библията!“ и подавал Свещеното писание. Трябва да се отбележи, че темата, която разработвам, няма нищо общо с

Новия завет и при всеки опит за отпращане към него ще се стигне до анахронизъм. С поемите, изградени върху подобни сюжети, не съм имал контакт отдавна. От двайсетгодишен не съм чел Милтън, но преди това го четях толкова често, че първия факт губи значение. „Смъртта на Авел“ от Джеснър прочетох на осем години в Абърдин и оттогава не съм я чел. Спомням си, че ми достави удоволствие, но от съдържанието помня само, че Каиновата жена се казваше Махала, а Авеловата — Тирза. В следващите страници аз съм ги нарекъл Ада и Цила*3 — най-старите женски имена, които се споменават в Битие. Това са имената на Ламеховите жени — тези на Каин и Авел не носят истинските си имена. Дали съвпадението на темите е довело до същото и във формата — нямам представа и не ме интересува.

[*1 Мистерии — става дума не за древногръцките драми с религиозно съдържание, а за възникналите през Средновековието в Западна Европа драми с евангелски сюжет, представяни от занаятчии, търговци, студенти и др. на градските площади върху грамадна сцена.]

[*2 Моралите — нравоучителна драма в Западна Европа през XV-XVI в., предимно с божествен персонаж или главни действащи лица, представляващи алегии на добродетели и пороци, в борбата между които победител е винаги Доброто. Френският произход на думата *moralite* не допуска множествено число в българския език, но с цел да се запази автентичността на Байроновия стил, преводачът допуска този компромис.]

[*3 При транскрибиране на библейските собствени имена, както и при превода на библейския текст, използван от Байрон буквално, е използвана Библия, издание на Светия Синод на Българската църква, София, 1982 г.]

Читателят ще бъде любезен да вземе предвид, че за бъдещото състояние на героите не се загатва нищо в никоя от Мойсеевите книги, нито изобщо някъде в Стария* завет. Относно причината за този необичаен пропуск той може да се консултира с „Божествената Легация“ на Уорбъртън. Задоволително или не — никой все още не го е обяснил по-добре. Всичко, казано за Каин извън Библията, е моя собствена версия, която, надявам се, не осквернява с нищо Светото Писание.

[* Байрон е прав, но явно не от непознаване на Библията, а от

чисто художествени съображения той не споменава в своя предговор какво се казва по този въпрос в Откровението на Йоан: „И свален бе големият змей, старовременната онази змия, която се нарича Дявол и Сатана, която лъсти цялата вселена.“ /Откр.,12:9/

„И улови змея, старовременната змия, който е Дявол и Сатана...“ /Откр.,20:2/]

Що се отнася до речта на Луцифер, беше ми трудно да го накарам да говори на подобни теми като пастор, но направих каквото можах, за да го обузда в рамките на ангелската учтивост. Ако той отрича да е изкусил Ева под формата на змия, това е единствено, защото в Битие по-нататък не се споменава нищо по този въпрос — говори се единствено за змията и нейните коварни способности*.

[* В случая Байрон не е съвсем прав. Според неговата драма Каин единствен продължава Адамовия род. А в Битие (4:25) се казва: „Адам пак позна жена си и тя роди син, и му даде име Сит; понеже /казваше тя/ Бог ми даде друго чедо вместо Авела, когото Каин уби.“]

Забележка

Читателят ще забележи, че авторът отчасти е възприел схващането на Кювие за това, че преди сътворението на човека светът е бил унищожаван няколко пъти. Тази хипотеза, черпеща доказателства от различията в земните слоеве и костите на огромни и непознати животни, открити в тях, не само не противоречи на Мойсеевите описания, но дори ги потвърждава. В тези пластове не са открити все още никакви човешки кости, докато близо до останките на непознати животни са намерени много скелети на познати видове. Твърденията на Луцифер, че доадамовият свят е бил населен от разумни същества, много по-интелигентни от човека и притежаващи физическата сила на мамонтите и т.н. и т.н. е, разбира се, художествена измислица, към която прибегва, за да защити своята теза.

Трябва да добавя, че има една „трамелогедия“ на Алфиери наречена „Авел“. Никога не съм чел нито нея, нито нещо друго от произведенията на покойния писател, освен неговия Живот.

Равена, 20 септ. 1821 г.

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Мъже: Адам, Каин, Авел

Духове: Ангел Господен, Луцифер

Жени: Ева, Ада, Цила

ДЕЙСТВИЕ I

СЦЕНА I

Земята без Рай. Време — изгрев. АДАМ, ЕВА, КАИН, АВЕЛ, АДА, ЦИЛА принасят жертва.

__ Адам: __

О, Господи Всевечен, Свят, Премъдър,
на Бездната от мрака призовал
с едничко слово Светлината — Слава!

__ Ева: __

Ти, Който повели да бъде Ден
и Ден от Нощ навеки си разлъчил,
и раздели водите чрез твърдта,
наречена Небе — навеки Слава!

__ Авел: __

Ти, който от стихииите създаде
Земя и Огън, Океан й Въздух
и сътвори в небето светилата
и живите души — да им се радват
и да обичат — тях и Тебе. Слава!

__ Ада: __

Всевечни Боже! Праотец на всичко,
създал душите живи с чуден образ,

от всичко по-възлюблени, освен
от Теб, Когото любя вечно. Слава!

__Цила: __
Ти, Който всичко и твориш, и любиш,
но позволи Змията да се вмъкне
и да изгони татко ми от Рая,
от Злото запази ни! Слава! Слава!

__Адам: __
Защо мълчиш, мой сине първороден?

__Каин: __
Не бива ли?

__Адам: __
Моли се!

__Каин: __
Ами вие?

__Адам: __
Направихме го пламенно.

__Каин: __
И гръмко
— да, чух ви!

__Адам: __
Бог ще чуе също.

__Авел: __
амин!

__Адам: __
Но ти, мой сине, ти мълчиш все още.

__Каин: __
Така е по-добре.

__Адам: __
Защо?

__Каин: __
Аз нямам
какво да прося.

__Адам: __
А благодари ли?

__Каин: __
Защо?

__Авел: __
Не си ли жив?

__Каин: __
Не съм ли смъртен?

__Ева: __
Ах, забраненото дърво започва
да дава плод, уви!

__Адам: __
Горчив стократно!...
О, Господи, защо си го направил!

__Каин: __
А ти защо от другото не яде?
Тогава като него би...

__Адам: __

О, сине,
не богохулствай! Сякаш чух Змията...

___Каин:___
Защо? Та тя е права: щом и двете —
познанието, както и живота —
са все добро, кое е зло тогава?

___Ева:___
Момчето ми! Говориш като мене
във онзи час. Дано да не изкупваш
греха ми! В покаяние се моля
дано не видя моето потомство
под райските стени в онези примки,
които ни прокудиха от Рая.
Бъди покорен! Ако ние бяхме,
би бил доволен днес... О, сине, сине...

___Адам:___
Молитвата ни свърши и е време
за труд — не тежък, ала неизбежен.
Земята млада е и дружелюбно
ни дава своя плод.

___Ева:___
Мой сине, Каин,
виж как баща ти е смирен и ведър —
бъди и ти такъв!

(Адам и Ева излизат)

___Цила:___
Не щеш ли братко?

___Авел:___
Защо е тази сянка на челото,

с която можеш да събудиш само
божествения гняв?

__Ада: __

О, скъпи Каин,
дори на мен се въсиш?

__Каин: __

Не! Не, Ада!

Бих искал да остана сам за малко.
Сърцето ме боли. Ще мине, Авел.
Ти тръгвай, братко! Аз ще дойда скоро.
И вий, сестри — не се бавете с мен!
Вниманието ви към мен ме трогва.
Поемам на часа.

__Ада: __

Ако не дойдеш —
се връщам да те търся тук.

__Авел: __

И нека

Бог бъде с тебе, братко!

(Авел, Цила и Ада излизат)

__Каин /сам/: __

И това

било живот! Сляп труд!... Защо? Защото
в Едем баща ми бил допуснал грешка.
Виновен ли съм? Бил съм незаченат!
Не съм желал живот — не го обичам,
захвърлен в тази пустош! И защо ли
послуша той Змията и жената?
А после страда!? Тук се крие нещо.
Дърво сред Рая — ала не за него?

Защо тогава във такава близост?
И то в самия център? Те си имат
единствен отговор: „Той тъй желае.“
„Той е добър.“ Така ли е? Изглежда,
че щом е най-могъщ, е най-добрият.
Аз съдя по плода — а той горчив е —
и трябва да го ям — за чужди грешки.
Какво сме ние? С херувимски образ,
но с по-унила и по-груба външност;
с божествен дух... Ала защо треперя?
Защо се плаша повече от него,
отколкото от ангела и меча,
пламтящ ужасно с неугасващ пламък,*

[* След като изгонва Адам и Ева от Рая, Бог „постави на изток при
Едемската градина херувим и пламенен меч, що се обръщаше, за да
пазят пътя към дървото на живота“ (Бит, 3:24)]

пред портите, където обикалям
привечер в здрача, за да зърна само
законното си бащино наследство,
преди нощта да скрие и стените,
и вечните дървета, пред които
бледнее денем райската градина.
Пред ангелската стража щом не трепвам,
защо ме плаши онзи, който идва?
Изглежда по-могъщ и не по-малко
прекрасен — в половината си блясък —
а заслужава цял! Скръбта го прави
полубезсмъртен... А не се ли лъжа?
И може ли да съществува нещо
по-скръбно от една човешка същност?

Влиза Луцифер

__Луцифер:__

Да! Смъртният Човек!

__Каин: __

О, дух, ти кой си?

__Луцифер: __

На духовете Князът.

__Каин: __

И си слязъл

оттам в прахта!?

__Луцифер: __

Познавам тези мисли

на смъртен — и дълбоко ти съчувствам.

__Каин: __

Как! Знаеш моите мисли!?

__Луцифер: __

Те са общи

за всички по-достойни. В теб говори

безсмъртна половина.

Каин:

Как безсмъртна?

Не знаех! От дървото на живота

лиши ни бащиното безразсъдство,

а другото* пък майка ми припряна

[* Дървото на познанието]

обрала рано... И плодът е Смърт.

__Луцифер: __

Измама е. Нали си жив!

__Каин: __

Живея,

за да умра. И не съзирам нищо

по-силно от смъртта, освен инстинкта —
инстинкта за живот, така противен...
Презирам се, но той ме побеждава —
и тъй живея!... Да не бях се раждал!

__Луцифер: __
Но си роден — и даже си безсмъртен!
Не си мисли, че тленната обвивка
е Същност — тя ще падне и ще бъдеш
това, което си сега.

__Каин: __
Това ли?
Защо не повече?

__Луцифер: __
Дори от нас ли?

__Каин: __
А вие?

__Луцифер: __
Ний сме вечни.

__Каин: __
И щастливи?

__Луцифер: __
Могъщи!

__Каин: __
А щастливи?

__Луцифер: __
Не. А вие?

__Каин: __
Щастливи!? Погледни ме!

__Луцифер: __

Жалка глина!

И смяташ се окаян?! Ти?!

__Каин: __

Такъв съм.

А ти, със цялата си мощ, какъв си?

__Луцифер: __

Подобен на твореца ти, но който
не би те сътворил такъв.

__Каин: __

Така ли?

Та ти почти си бог и ...

__Луцифер: __

Аз съм никой —
след устрема прекършен съм това,
което съм. Надви ме — да царува!

__Каин: __

Кой?

__Луцифер: __

Дядо ти — творецът на Земята.

__Каин: __

И на Небето, и на всичко... Чувах
така да пеят много херувими.

__Луцифер: __

Покорно пеят те от страх, че може

да ги превърнат в духове и хора —
подобно мен и теб.

__Каин: __

А то какво е?

__Луцифер: __

Думи, които дръзват да използват
безсмъртието си и да погледнат
открито Всемогъщия Тиранин
във Вечното Лице и да му кажат
кое е зло. А щом ни е създал
Дой казва тъй, но лично аз не вярвам,
не може да направи да изчезнем.
Безсмъртни сме! Той може да заплашва
със вечни мъки — и какво!... Велик е,
но в своето величие едва ли
е по-щастлив. Не може божеството
да върши зло. — И друго не остава,
освен от трона вечен и самотен
да прави светове и нова вечност,
по-поносима за божествен разум,
неподелил със други самотата.
И сред безброй вселени ще е сам —
неразгадаем, вечножив тиранин.
Най-висшето му благо би било
да свърши сам със себе си. Но нека
царува и твори — а сам да страда.
А духове и хора — в люти язви —
поне се утешаваме взаимно
с безкрайно състрадание към всичко.
А Той! — така окаян в своята слава
и неспокоен в окаяността си —
единствено твори и разрушава.

__Каин: __

Витаело е дълго във ума ми
това, което казваш. Все не можем
видяното със чутото да свържа.
И майка ми, и татко ми говорят
за змии, плодове, дървета... Виждам
на техния изгубен Рай вратите
и ангела пред тях със меча огнен,
не пускащ никого. Търпя теглото
на ежедневен труд и вечни мисли.
Сред този свят край мен изглеждам нищо,
а мислите бушуват в мен и сякаш
надмогват всичко. Насама си мислех,
че страдам сам: баща ми е дресиран,
и майка ми забрави тази жажда
за риск и за познание, а брат ми
е примерно овчарче и принася
от стадото си всяко първородно
на Онзи, който повели и иска
без пот Земята да не ражда нищо.
Сестра ми Цила вечно пее химни;
Жена ми Ада — вярна и любяща —
тя също не разбира тези мисли,
които ме разкъсват. Никой още
съчувствие до днес не е показал —
с вас — духовете — май ще си допаднем.

__Луцифер: __

Душата ти копнеела е явно
за тази дружба. Нямамо е нужда
от моя блясък. Даже в змийско тяло,
пак бих те очаровал, както Ева.

__Каин: __

О, ти я прелъсти, нали?

__Луцифер: __

Как може
чрез истината да се прелъстява!?
Нима плодът на двете му дървета
не е такъв, какъвто аз й казвах?
А аз ли забраних да го опитва?
И аз ли забраненото поставих
на крачка от създания невинни
и любопитни в своята невинност?
Аз щях да ви направя богоравни!
Но той изгони ги и то защото:
„... да не прострат ръка, и като вкусят,
да заживеят вечно.“* — Кой го каза?
[* Вж. Бит, 3:22]

__ Каин: __
Да, Той. Така съм чувал и от тези,
които пък от Него са го чули.

__ Луцифер: __
Тогава кой е демонът? Тоз, който
не иска да живееш, или който
би сторил да си вечен и да имаш
Познанието?

__ Каин: __
Двете или нищо!

__ Луцифер: __
Едното имаш. Другото зависи
от теб.

__ Каин: __
По-точно?

__ Луцифер: __
Ако си оставаш

какъвто си — във вечна съпротива.
И разумът е вечен, ако може
да бъде център на света, макар че
създаден е за да се раздвоява.

__Каин: __

Не изкуши ли ти Адам и Ева?

__Луцифер: __

Аз? Жалка глина! И защо?... И как?

__Каин: __

Била змията демон, казват...

__Луцифер: __

Казват?!

Кой казва? Горе никъде не пише.
А там са горди и не биха скрили,
макар от страх и суета човекът
да им приписва често своята немощ.
Змията бе змия! И нищо друго!
И все пак не по-низша от онези,
които прелъсти — и те от глина,
но с по-висш разум — до момента, в който
ги впримчи, предварително познала
Познанието — страшно за ума им.
Как мислиш — бих ли влязъл в смъртно тяло?

__Каин: __

Но в тялото е имало и демон!

__Луцифер: __

Не, той е дремел в тялото на Ева
и змийският език го е разбудил.
Змията е била змия, повярвай,
и нищо друго — питай херувима

пред портите. След хиляди години,
които ще измият твоите кости
и костите на твоите потомци,
далечно поколение, навярно,
греха ви първороден ще опише
в красива басня — и ще ме представи
във тяло, най-презирано от мене —
презирам всеки, който се превива
пред Онзи, що твори душа и тяло,
единствено, за да му се покланят.
Щом знаем истината, ние трябва
да я разкажем. Твоите наивни
родители послушаха влечуго —
и се затриха. Има ли причина
за духовете да ги изкушават?
И биха ли могли да им завиждат
за райския затвор, когато могат
из цялата Вселена да проникват?
Но аз говоря за това, което
не знаеш, даже вкусил от Дървото.

___ Каин: ___

Но ти не можеш да ми кажеш нещо,
което да не знам или бих искал
да знам, а нямам ум да разгадая.

___ Луцифер: ___

А смелост да погледнеш във лицето?

___ Каин: ___

Изпитай ме!

___ Луцифер: ___

Ще смееш ли да видиш
Смъртта?

___ Каин: ___
Не я е виждал още никой.

___ Луцифер: ___
Но трябва да опита.

___ Каин: ___
Татко казва,
че е ужасна, а пък майка даже
заплаква, щом я споменем; Авел
поглежда към небето; Цила гледа
в земята и започва да се моли,
а Ада гледа в мене и мълчи.

___ Луцифер: ___
А ти?

___ Каин: ___
Неясни мисли в миг започват
да се надигат в мен, когато чуя
за тази всемогъща Смърт... Каква е?
Изглежда неизбежна. Ще ли мога
да се преборя някога със нея?
Веднъж, като дете, с лъва се борих —
играхме си, докато той избяга
със рев от мен и силната ми хватка.

___ Луцифер: ___
Тя няма образ, но поглъща всичко,
което е родено в земна форма.

___ Каин: ___
Аз мислех, че е жива: кой друг може
такова зло на живите да стори?

___ Луцифер: ___

Попитай Разрушителя.

__Каин: __

Кой?

__Луцифер: __

Него —

Твореца. Както искаш го наричай.
Твори — но само за да разрушава.

__Каин: __

Не знаех, но досещах се, откакто
чух за Смъртта. И без да съм я виждал,
изпитвам ужас. Често съм я чакал,
в безкрайната унила нощ загледан.
И щом отблясъци от меча огнен
раздвижат живи сенки в тъмнината
под портите притихнали на Рая,
очаквам да се появи; копнея
да разгадая този смъртен трепет,
загнезден в нас — ала не идва никой.
И аз премествам поглед изнурен
от нашия изгубен Рай, нагоре —
към светлинките, трепкащи в безкрая —
така прекрасни... Те дали умират?

__Луцифер: __

Хм! Може би... Но ще живеят дълго
след мен и теб.

__Каин: __

Нима? Това ме радва.

Не бих могъл да гледам как умират —
така красиви са!... Смъртта какво е?
Усещам, че е страшна, но какво
е всъщност? Отредена е за всички —

и грешни, и безгрешни — като зло е,
ала какво?

__Луцифер: __
Изгниваш във земята.

__Каин: __
Но ще го зная ли?

Луцифер: Не съм опитвал
не мога да ти кажа.

Каин: Бил съм глина,
в която няма зло. Нима навеки
ще бъда прах?

__Луцифер: __
Звучи ми раболепно —
Адам поне желаше да знае!

__Каин: __
Но не и да __живее__ — би опитал
дървото на живота.

__Луцифер: __
Беше късно.

__Каин: __
Фатална грешка! Трябвало е първо
от него да яде... Но той тогава
е бил безсмъртен?... Нещо не разбирам!
Но се страхувам: от какво — не зная.

__Луцифер: __
Аз, който зная всичко и от нищо

не се страхувам — същността познавам.

__Каин: __

Нали ще ми я обясниш?

__Луцифер: __

Веднага!

Но при едно условие.

Каин:

Кажете го!

__Луцифер: __

Да паднеш и се поклониш пред мене*

[* Със същите думи се обръща Сатаната към Исус Христос, когато го изкушава в пустинята (Мат, 4:9). Кланянето на други богове е най-мерзко пред Йехова и не случайно първата от десетте Божии заповеди гласи: „... Да нямаш други богове освен мен.“] и само аз да твоят Господ.

__Каин: __

Не си обаче Господ на баща ми...

__Луцифер: __

Не съм.

Каин:

А равен нему?

__Луцифер: __

Не. Аз нямам

със него нищо общо. И не искам!

По-слаб или по-силен в гордостта си —

но никога слуга или съдружник

на силата му. Аз живея сам,

но съм велик — покланят ми се много

и още много ще ми се покланят.

Бъди сред първите!

__Каин: __

Не съм се кланял
до днес дори на бащиния Господ,
макар че Авел често ми се моли
да носим приношенията двама.
Защо да ти се кланям?

__Луцифер: __

Значи нивга
не си Му се покланял?!

__Каин: __

Казах вече.
И мислех си, че след като владееш
Познанието, сигурно го знаеш.

__Луцифер: __

Онези, що не се покланят Нему,
покланят се на мен.

__Каин: __

Но аз не искам!

__Луцифер: __

Е, все едно е — ти си мой поклонник.
Това, че никога не Му се кланяш,
те прави като мен.

__Каин: __

А ти какъв си?

__Луцифер: __

Познавам всичко земно и отвъдно.

__Каин: __

Разкрий ми тайната на битието!

__Луцифер: __

Последвай ме тогава!

Каин:

Ала трябва

да работя земята. Обещал съм...

__Луцифер: __

Какво?

__Каин: __

Да набера от плодовете.

__Луцифер: __

Защо?

__Каин: __

За да принасяме със Авел
пред някакъв олтар.

__Луцифер: __

Нали ми каза,
че никога не си му се покланял!

__Каин: __

Но Авел ме склони с молби горещи.
Това е негов принос — и на Ада.

__Луцифер: __

Разколебан си?

__Каин: __

Тя ми е близначка!

Родена е от същата утроба!

Изтръгна обещание със сълзи.

За да не плаче — бих понесъл всичко,
дори и поклонение пред Него.

__Луцифер: __
Последвай ме тогава!

(Влиза Ада)

__Ада: __
Скъпи Каин,
дошла съм да те търся; час настъпи
за радост и почивка — ти ни липсваш.
Не си се трудил днес, но аз работих
за двама. Плодовете са узрели
и греят като слънце сред листата.
Ела със мен!

__Каин: __
Не виждаш ли?

__Ада: __
Да — ангел.
И други път са идвали.

__Каин: __
Но този
е по-различен.

__Ада: __
Има ли различни?
Да го поканим — ще ми е приятно
да ни гостува.

__Каин: __
Искаш ли?

__Луцифер: __

Аз исках

да бъдеш мой!

Каин:

След малко тръгвам с него.

__Ада: __

И ни оставяш?!

__Каин: __

Да.

__Ада: __

И мен?

__Каин: __

О, Ада!

__Ада: __

Да дойда с теб!

__Луцифер: __

Не може!

__Ада: __

А ти кой си

да ни разделяш?

__Каин: __

Той е бог.

__Ада: __

Така ли?

__Каин: __

Говори като бог.

__Ада: __

Змията също
говореше така, ала излъга.

__Луцифер: __

Сега грешиш! Не беше ли дървото
Дървото на Познанието, Ада?

__Ада: __

За наше съжаление безкрайно.

__Луцифер: __

Но то е и познание! Така че,
не е излъгала. Ако приемем,
че е подвела някого — било е
чрез истината — тя пък в същността си
е винаги Добро.

__Ада: __

Ала каквото
научим за това, прибавя само
към злото зло: изгонване от Рая,
и страх, и труд, и пот, и скръб... И ние,
разкаяни, очакваме утеха —
но няма! Каин, не отивай с него!
Живей какъвто си! И ме обичай!
Аз те обичам!

__Луцифер: __

Може би по-много
дори от майка си и от баща си?

__Ада: __

Да. Грях ли е?

__Луцифер: __

Не още, но ще бъде
след време сред децата ви.*

[* Този проблем е занимавал Байрон изключително много.

Неговите изследвани свързват това с любовта му към заварената му сестра по бащина линия Огъста /Августа/.]

__Ада: __

Как!? Значи

Енох да не обича дъщеря ми?

__Луцифер: __

Не както ти обичаш Каин.

__Ада: __

Боже!

Нима не ще се любят те и раждат
любими същества? Нали от тези
гърди са сукали! Нима баща им
не е роден от същата утроба,
която мен роди? И ние с него
не се ли любим и от любовта ни
не се ли раждат същества, които
след време ще се любят както ние
ги любим? Както аз те любя, Каин!
О, моля те, не тръгвай с този ангел!

__Луцифер: __

Но този грях не е от мен измислен.
И не е грях за вас — дори да бъде
след време грях за вашите потомци.

__Ада: __

Какъв е този грях, когато може
и да не бъде грях? И щом зависи
от обстоятелствата, то тогава

сме роби на...

__Луцифер:__

И същества по-висши
от вас са роби; и от тях по-висши
биха могли да бъдат, но избраха
да са свободни — ако ще да страдат —
вместо да бъдат жалки блюдолизци
сред химни и неискрени молитви
към Него — Всемогъщия, чието
могъщество не се крепи на обич,
а само насилие и ревност.

__Ада:__

Но всемогъщите са и всеблагии.

__Луцифер:__

Така ли бе в Едем?

__Ада:__

Не се опитвай
със прелест да ме изкусяваш — виждам,
че ти си по-приятен от змията,
но лъжеш като нея.

__Луцифер:__

Като нея
говоря истината — питай Ева!
Нима ще отречеш, че тя познава
добро и зло?

__Ада:__

О, майко! Ти си яла
плод, по-горчив за твоето потомство,
отколкото за тебе. Ти поне си
прекарала във Рая младостта си —

щастлива, редом с ангели щастливи.
А ние днес, прокудени от Рая,
за присмех сме на духове, които
изопачават божиите думи
и чрез самите наши странни мисли
ни изкушават — както ти била си
във онзи час на безразсъдна жажда
сред Рая изкушена от змията.
Не мога на безсмъртния пред мене
да отговоря... Нито да го мразя!
И гледам го с опияняващ ужас,
ала не бягам... В погледа му има
привличане, което приковава
очите ми... И властно ме притегля
все повече и повече... О, Каин!...
Издърпай ме!... Спаси ме!... Каин!... Каин!...

___Каин:___
Но той не е зъл дух! Кое те плаши?

___Ада:___
Не е ни бог, ни божий. Зная много
от ангелите — този не прилича
на тях...

___Каин:___
Но има и по-висшо войнство —
архангелите.

___Луцифер:___
И дори по-висши
от тях.

___Ада:___
Но те не са благословени!

__Луцифер: __

Ако благодатта изисква робство —
не са.

__Ада: __

Бях чувала веднъж да казват,
че херувимите се славят с мъдрост,
а серафимите с любов. Навярно
от първите си, след като не любиш.

__Луцифер: __

Щом любовта пред мъдростта ми гасне,
кой трябва да съм аз, щом ти не можеш
да ме обичаш? След като се славят
с любов по-малка всички херувими,
то серафимската любов, тогава,
невежество би трябвало да бъде.
Че обич и познание не могат
да бъдат съвместими, го доказва
на вашите родители съдбата.
Преди да стане късно, изберете:
Познание или Любов! Баща ви
от страх направи вече своя избор.

__Ада: __

О, Каин — Любовта!

__Каин: __

Та аз я имам
към тебе. Ада! Други не обичам!

__Ада: __

Родителите ни?

Каин:

А те когато
откъснаха плода, заради който

по-късно ни изгониха от Рая,
обичаха ли ни?

__Ада:__

Но ние още
не сме били родени — и да бяхме,
не бихме ли ги любили тъй, както
обичаме и нашите дечица?

__Каин:__

О, моя скъп Енох!... И мойта щерка!
Какво ги чака! Бях почти забравил!
Но то ще бъде помнено навеки —
и след стотици хиляди години
ще мразят вечно спомена за оня —
посял в един и същи час зърното
на Злото и Човека. Те са яли
от чудното дърво — и да не бъдат
сами в нещастията си, родили
и мен, и теб, и другите... И други
стотици, милиони, милиарди
ще се родят навярно, за да могат
в наследство да получат скръб, стократно
преумножавана през вековете.
И аз да съм на всички тях баща им!
И нашата любов, и прелестта ти,
възторга ни, и тихата наслада,
и всичко във децата ни, което
обичаме, ни води неизменно —
й тях и нас — през толкова години
на грях и болка и на скръб безмерна,
подсилвана от мигове на радост —
към тази непозната Смърт! Едва ли
дървото на познанието има
такива свойства — след като са яли,
би трябвало да знаят вече всичко —

и на Смъртта загадъчната тайна.
Те знаят само туй, че са нещастни —
а то се вижда без дърво и змии!

__Ада: __

Не съм нещастна, Каин! Ако беше
и ти щастлив...

__Каин: __

Бъди сама щастлива!
Какво да правя с щастие, което
ме унижава?

__Ада: __

Знаеш, че не мога
ни да живея, ни да съм щастлива
без тези покрай мен, като изключим
Смъртта — но след като не я познавам,
не ме е страх, макар и да изглежда
една ужасна сянка — ако съдя
по чутото...

__Луцифер: __

Ти казваш, че не можеш
сама да си щастлива?

__Ада: __

Как? О, боже!
Кой може да е сам — и сам да бъде
щастлив или добър?! Та самотата
за мен е грях — освен ако не мисля,
след колко време ще се видя с брат си
и с брат му, и с децата си, и с татко...

__Луцифер: __

Но Бог е сам! И може ли да бъде

щастлив, самотен и добър?

__Ада: __

Той има

и ангели и смъртни — да го радват.
И е щастлив, дарявайки ги с радост.
Не е ли щастие да даваш радост?

__Луцифер: __

Попитай татко си, изгонен скоро.
Или сина му. Питай си сърцето.
Защо е неспокойно?

__Ада: __

Не! О! Ти си ...

Небесен ли си?

__Луцифер: __

Щом не съм, попитай
даряващия тази „вечна радост“
какво е тя? Творецът на живота —
всеблагият и всемогъщ Създател —
единствен знае и го пази в тайна.
И трябва да търпим — но ний се борим,
макар и серафимите да казват,
че няма смисъл. Опитът си струва —
по-лошо от това едва ли има.
В духа се крие мъдрост — тя му сочи
доброто. Както призори в мъглата
пред погледа на влюбените смъртни
една звезда на изток засиява —
която бди и утрото посреща.

__Ада: __

Прекрасна е! Обичам я, защото
е най-красива.

__Луцифер: __
А не й се кланяш!

__Ада: __
Не. Татко ни единствено почита
Незримото.

__Луцифер: __
Но зримите му форми
са най-красивото от всичко зримо.
И ярката звезда на изток сутрин
е Княз на цялото небесно войнство.

__Ада: __
Баща ни пък е виждал Бога, който
е сътворил и майка ни, и него.

__Луцифер: __
А вие?

__Ада: __
Да — в творенията божи.

__Луцифер: __
А него жив?

__Ада: __
Не. Само във баща ми
и в ангелите — те са Негов образ...
Макар и не по-силни и прекрасни
на вид от тебе, те са по-сияйни —
като спокоен ден, облян във слънце.
А ти си като вечна нощ, в която
прорязват мрака морави огньове
и в чуден хор звезди неизброими

обсипват свода тайнствено-вълшебен
като безброй слънца — така прекрасни
и приказно-примамни... И ни теглят
към себе си ... И пълнят ми очите
със сълзи... И ти също... Ти изглеждаш
нещастен... Не прави и нас нещастни!...
Ще плача и за теб...

__Луцифер: __

О, тези сълзи!
Какво море от тях ще се пролее!

__Ада: __

От мене ли?

__Луцифер: __

От всички.

__Ада: __

Как от всички?

__Луцифер: __

От милионите и милиарди —
от цялата земя — сега безлюдна,
от бъдещия Ад, с души претъпкан...
И всички са в чреслата ви!

__Ада: __

О, Каин!

Но този дух проклина!

__Каин: __

Да проклина!

След него тръгвам аз!

__Ада: __

Къде?

__Луцифер:__

Където

ще бъде само час, ала ще види
за този час на много дни съдбата.

__Ада:__

Но как така?

__Луцифер:__

А вашият Създател
за колко дни от световите стари
създаде нов? Не мога ли аз, който
участвах в този труд, да ви покажа
за час това, което е направил
за много часове или за малко
ще разруши?

__Каин:__

Води ме!

__Ада:__

Обещай ми,

че само час!

__Луцифер:__

Единствен — обещавам.

Знай, нашите дела не са подвластни
на времето и можем цяла вечност
да съберем във час и да разтеглим
часа във вечност. Ние сме безсмъртни —
не мерим никога със смъртна мярка.
Това е тайна!... Каин, тръгвай с мене!

__Ада:__

Ще се завърне ли?

__Луцифер: __

Да, жено! Каин
единствен (той е първи и последен
освен Сина*) оттам ще се завърне,
[* Става дума за Исус Христос — Божият Син, който умирайки ще
победи Смъртта и ще направи безсмъртни вярващите.]
за да направи онзи свят — притихнал
в очакване — населен като този.
Сега във него има неколцина
заселници.

__Ада: __

А ти къде живееш?

__Луцифер: __

Из цялото пространство. Там, където
е Бог — и аз съм там. Чрез мене всичко
разделя се: живот и смърт; и време
и вечност; и небето и земята;
и онова, което ни земя е,
ниито небе — където са живели
или пък след години ще живеят...
Това са моите царства, така че
разделям всичко негово, но имам
и свое царство — то е само мое!
Ако не съм това, което казвам,
не бих стоял пред вас. Не са ли зрими
и ангелите Му?

__Ада: __

Такива бяха
и в онзи час, когато проговори
на майка ни змията.

__Луцифер: __

Казах, Каин!

Ако жадуваш знание, аз мога
да ти го дам. Дори не се налага
да вкусваш плодове, които могат
да те лишат от малкото, което
ти е останало. Тръгни след мене!

__Каин: __

Държа на думата си!

__Ада: __

Каин! Каин!

ДЕЙСТВИЕ II

СЦЕНА I

Световната бездна

__Каин: __

Усещам, че летя, но се страхувам,
че може да пропадна!

__Луцифер: __

Вярвай в мене —

и въздухът ще те държи, защото
съм негов Княз.

__Каин: __

Не може ли без вяра?

__Луцифер: __

Щом вярваш си спасен, щом се съмняваш —
загинал си: така гласи декретът

на Онзи, който ме нарича демон
пред ангелите; те пък го повтарят
пред смъртните, които в низостта си
почитат туй, което им се каже,
че е добро. Но аз съм по-различен:
и да не ме почиташ — пак ще видиш
след малко световете обещани;
дори да се съмняваш — след смъртта ти
не ще те прокълна или осъдя
на вечни мъки. Някога след време
един човек, захвърлен сред вълните,
на друг човек ще каже: „Вярвай в мене
и тръгвай по водата!“ — и човекът
ще тръгне по вълните и ще бъде
спасен*. Аз няма да ти казвам „вярвай“,

[* Тук се прави алюзия с Новия завет. Вж. Мат, 24:31. Влагайки
това пророчество в устата на Луцифер, Байрон придава на неговия образ
още по-голяма художествена убедителност.]

като условие да се избавиш,
ала лети до мен с уверен полет
над бездната — и аз ще ти покажа
съдбата на света и световете —
предишни, настоящи и грядущи.

___ Каин: ___

О, бог ли, демон ли, това там долу
нима е нашата земя?

___ Луцифер: ___

Ти виждаш
праха, от който е творен баща ти.

___ Каин: ___

Възможно ли е? Тази синя топка,
увиснала в ефира — и до нея
една по-малка, толкова подобна

на нощното светило?! Ами Рая?
Това ли е? Къде са му стените?
А стражите му?

__Луцифер:__

Хайде, покажи го!

__Каин:__

Как бих могъл! Та ние с теб се носим
като лъчи... и всичко се смалява,
все повече под нас... и виждам само
едно сияние над него, както
изглежда нощем долу от земята
най-светлата звезда...

__Луцифер:__

А ако има
по-висши светове от този долу,
населени със същества по-висши,
по-многобройни от самия пясък
на вашата земя — макар различни —
но всички живи, всички прокълнати
да вкусят смърт... и скръб? Какво би казал?

__Каин:__

Бих се гордял със разум, който знае
подобен факт.

__Луцифер:__

Но ако този разум
е окован във робска тленна тъкан —
познаващ и жадуваш тези тайни,
но стегнат в дребни и обидни нужди
и най-противни страсти, от които
най-висшата за вас и най-приятна
е в похот и разюздано блаженство,

да вярвате, че ще възобновите
и дух и плът в децата си, които
отдавна са обречени да бъдат
по-слаби и от вас... и по-нещастни.

___Каин:___

Не зная нищо за смъртта, освен че
е най-ужасното, което имам
като наследство от баща и майка,
наред с живота ми. Но ако тя е
наистина това, което казваш
/а чувствам, че като пророк говориш/
то нека да умра сега — защото
да дам живот на тези, от които
след много скръб смъртта ще го отнеме,
е все едно да сея смърт или пък
да размножа убийство!

___Луцифер:___

Ти не можеш

___напълно___ да умреш — остава нещо.

___Каин:___

Но Другият не каза на баща ми
за него, след като го бе изгонил
от Рая и белязал по челото
със Знака на смъртта. Или поне пък
да можеше във мене да загине
човешката полвина — и тогава
да бъда само ангел.

___Луцифер:___

Аз съм ангел —
ти можеш ли да бъдеш като мене?

__ Каин: __

Не знам какво си — виждам, че си силен
и ми откриваш тайни, за които
съм твърде слаб, макар да ми изглеждат
по-малки от това, което всъщност
си мисли и жадува

__ Луцифер: __

Мразя тези,
които са могъщи по природа,
а пъплят като червеи във глина!

__ Каин: __

А кой си ти — достигнал небесата
във своята гордост — който преминаваш
със лекота през Време и Пространство —
и въпреки това изглеждаш тъжен?

__ Луцифер: __

Изглеждам туй, което съм! И, впрочем,
разпитвах ли те аз дали си смъртен?

__ Каин: __

Ти каза ми напук, че съм безсмъртен —
доскоро аз не знаех, ала вече
от този час — щастлив или нещастен —
безсмъртието нека да позная!

__ Луцифер: __

Познаваше го и преди да дойда.

__ Каин: __

Как?

__ Луцифер: __

Страдайки.

__Каин: __

А трябва ли да бъде
страданието вечно?

__Луцифер: __

Ще покаже
самото бъдеще. Сега обаче —
огледай се: не е ли фантастично!

__Каин: __

О, ти прекрасен и безкраен етер!
И вие, мириади ярки сфери,
изгряващи навред! — Какво сте вие?
Каква е тази странно синя пустош
от безконечен етер, из която
се носиш, както есенните листи
танцуват по кристалните потоци,
извиращи в Едем?* И твоят полет

[* Срвн. „От Едем изтичаше река, за да напоява рая, и подир се
разклоняваше на четири реки. / Името на едната е...“ (Бит,2:10-14)]

ограничен ли е или се носиш —
в разюздан пир — свободен из безкрая,
пред който и объркан, и безсилен,
е моят дух — опиянен от вечност!
О, Боже! Богове!... Не знам какво сте!
Но вие сте прекрасни! И прекрасни
са вашите творения!... О, нека
или умра като звезда в безкрая,
или позная вашето безкрайно
познание и сила! Моите мисли
във този миг достойни са за всичко,
което виждам, но плътта е слаба!
О, Дух, вземи живота ми, щом трябва,
но искам да ги видя по-отблизо!

__Луцифер: __
Не си ли близо? Погледни Земята!

__Каин: __
Къде е тя? Не виждам нищо друго,
освен безбройни светлини!

__Луцифер: __
Там долу.

__Каин: __
Не я съзирам!

__Луцифер: __
Виж, блещука още!

__Каин: __
Това там долу?!

__Луцифер: __
Да

__Каин: __
Не е възможно!
Приседнал често вечер край гората,
съм виждал в здрача хиляди светулки —
по-ярки от света, за който казваш,
че техен бил!

__Луцифер: __
И след като си виждал
и светове, и хиляди светулки,
блещукащи край теб еднакво ярко —
какво си мислиш?

__Каин: __

Мисля си, че те са
прекрасни в своите собствени вселени
и че нощта ги прави тъй прекрасни —
светулката във краткия ѝ полет
и в гордата ѝ орбита звездата —
и заедно с нощта се управляват...

__Луцифер: __
А от кого?

__Каин: __
Ще ми покажеш!

__Луцифер: __
Би ли
посмял да го погледнеш?

__Каин: __
Как да кажа,
преди да съм видял, дали ще смея?

__Луцифер: __
Напред тогава! Смееш ли да видиш
създания и смъртни, и безсмъртни?

__Каин: __
Защо, какви са те?

__Луцифер: __
Каж ми първо
какво копнееше да видиш?

Каин:
Всичко,
което виждам.

__Луцифер: __

Но кое най-много?

__Каин: __

Което никога не ще успея:
самата Смърт и страшните ѝ тайни.

Луцифер:

Какво ще кажеш, ако ти покажа
създания, които са умрели,
тъй както ти показах и безсмъртни?

__Каин: __

Води ме!

__Луцифер: __

Да поемаме тогава!

__Каин: __

Как порим небесата! А звездите
от нас посърват!... Искам да погледна
към моята земя — къде остана? —
От нея съм направен!

__Луцифер: __

Тя сега е
по-мъничка, в сравнение с безкрая,
отколкото си ти, сравнен със нея.
Не си мисли, че можеш да избягаш:
ти скоро ще се върнеш във пръстта ѝ
а тя е част от твоята безсмъртност...
и моята...

__Каин: __

Сега къде ме водиш?

__Луцифер: __

Към Миналото — към един праобраз

на целия всемир, от който вие
сте мъничка отломка.

__Каин: __

Как? Не е ли
светът ни нов?

__Луцифер: __

Нов колкото живота.
А той е стар — по-стар от теб и мен,
или от тези, що пред нас изглеждат
велики!... Същност много от нещата
изобщо нямат край, а други сякаш
са без начало, а пък те започват
мизерно като теб. И по-могъщи
изчезвали са, за да сторят място
на други, за чиято жалка същност
не сме и чували. Защото само

__Мигът__ и __Вечността__ са неизменни!

С промените не идва смърт, а глина.
Но ти си глина — и единствен можеш
да проумееш онова, което
било е глина. Ще ти го покажа!

__Каин: __

О, глина или дух — с каквото искаш
срещни ме!

__Луцифер: __

Да поемаме тогава!

__Каин: __

Но светлите звезди угасват бързо,
щом доближим до тях и в миг нарастват
и ми напомнят с нещо за Земята!

__Луцифер: __
Това са светове.

__Каин: __
И Рай във всеки?

__Луцифер: __
Навярно.

__Каин: __
Ами хора?

__Луцифер: __
И по-висши.

__Каин: __
И змии също?

__Луцифер: __
Може ли човекът
без тях? Не бива ли да съществуват
влечугите, щом има и двуноги?

__Каин: __
Как чезнат светлините! Накъде сме?

__Луцифер: __
Към призрачния свят на тихи сенки,
живели нявга в плът, а днес безплътни.

__Каин: __
Но става все по-тъмно и звездите угасват постепенно!

__Луцифер: __
Ала виждаш!

__Каин: __

Но тази нова светлина ме плаши:
ни слънце, ни луна, ни светли сфери...
Нощта, пропита с мораво чернило,
разтваря се в неясен здрач и виждам
огромни сенки, но така различни
от световете, край които минах —
облети в светлина, където сякаш
бе пълно със живот и под небето
огромни планини стърчаха гордо,
прорязани от проломи дълбоки,
сияйни долини и необятни
лазурни брегове или полета;
и плуващи луни, чиито форми
напомнят земните ... А тука всичко
изглежда мрачно и навява ужас!

__Луцифер: __

Но е различно! Искаше да срещнеш
Смъртта и мъртвите.

__Каин: __

Не я желая,
но след като я има и го зная
и след като баща ми със греха си
ни е направил уязвими — нека
да видя още днес това, което
след време ще съм длъжен!

__Луцифер: __

Ето — виж го!

__Каин: __

Но тук е мрак!

__Луцифер: __
Така ще бъде вечно!
Но ние ще открехнем тези порти.

__Каин: __
Ужасни изпарения се вдигат!
Това какво е?

__Луцифер: __
Влизай!

__Каин: __
А обратно?

__Луцифер: __
Разбира се! Как иначе ще може
да се насели Ада? Тук сега е
безлюдно, във сравнение с тълпите,
които ти ще доведеш след време.

__Каин: __
Кълбета дим пълзят — все по-огромни —
и облаци ужасни ни обгръщат!...

__Луцифер: __
Напред!

__Каин: __
А ти?

__Луцифер: __
Не бой се! Аз съм с тебе —
как иначе би стигнал тук? След мене!

(изчезват в облаци)

СЦЕНА II

__Адът__

Влизат Луцифер и Каин

__Каин:__

О, колко мълчаливи и огромни
са тези светове — изглеждат много!
И все пак по-населени от тези
безбройни, ярки и сияйни сфери,
увиснали сред небесата горе,
които бях помислил, че са живи
блестящи исполини, но отблизо
видях, че са създадени да бъдат
по-скоро обиталища на живи,
отколкото самите да живеят.
Но тука всичко тъне в здрач и сянка
и сякаш е отминало отдавна.

__Луцифер:__

Това е Царство на Смъртта! — Как може
да е сегашно?

__Каин:__

Зная твърде малко,
за да отвърна нещо на въпроса.
Но ако има истина в онези
безкрайно скучни притчи на баща ми,
това е... Господи!... Не ми се мисли!...
Проклет да е навеки този, който
е дал живот, след който смърт настъпва
и жалка плът, която няма сили —
дори безгрешна — да остане жива!

__Луцифер:__

Баща си ли проклинаш?

__Каин: __

А баща ми
преди да ме роди, какво направи?
Нима не ме прокле, когато вкуси
от онзи плод ужасен?

__Луцифер: __

Право казваш!
Проклятието явно е взаимно.
Но имаш синове и братя?

__Каин: __

Нека
го разделят със мен — това получих
в наследство — и това ще им оставя!
О, вие, безконечни и унили
царства на плаващи, огромни сенки —
и зрими, и незрими, ала всички
могъщи и неизразимо скръбни —
какво сте вие? И дали сте живи
или пък сте живели?

__Луцифер: __

Нещо средно.

__Каин: __

Тогава що е смърт?

__Луцифер: __

Не си ли чувал
от онзи, който те роди, че тя е
един по-друг живот?

__Каин: __

Той казва само,
че всички ще умрем.

__Луцифер:__

Но ще разбуди
навярно някой ден и тази тайна!

__Каин:__

Жадуван ден!

__Луцифер:__

Жадуван?! Да — когато
се прояви чрез нечовешки мъки
и ви екове във мъки безконечни!...
А милиардите бездушни клетки,
които за живот ще се събудят,
единствено, за да умрат след време?...

__Каин:__

Какви са тези призраци могъщи,
понесли се край мен? Те нямат форма
на същества разумни, от които
съм виждал да прелитат покрай Рая;
ни форма на човек — като на Авел,
или Адам, или пък на сина ми.
Но без да са ни ангели, ни хора,
изглеждат от последните по-висши.
Прекрасни са — излъчват много сила,
но са неясни сенки, а с такива
не съм се срещал никога... Те нямат
крила на серафими, нито имат
лице човешко, нито пък чертите
на някакво животно, ни на нещо
живеещо... Могъщи и прекрасни,
подобно най-прекрасните и силни
от живите, но толкова различни,

че трудно бих повярвал, че са живи.

__Луцифер: __
Но са живели!

__Каин: __
А къде?

__Луцифер: __
Където
живееш ти.

__Каин: __
Кога?

__Луцифер: __
Тогава още
Земята е била съвсем различна.

__Каин: __
Адам е първият.

__Луцифер: __
Е, да — в рода ви.
Но твърде жалък, за да е последен
в рода на тези тук.

__Каин: __
А те какво са?

__Луцифер: __
Това, което и Адам ще бъде.

__Каин: __
Но са __били __! Какви?

__Луцифер: __

Били са живи,
разумни, благи, силни и велики
и превъзхождащи баща ти — както
и тебе, след пет хиляди дузини
от поколения, ще превъзхожда
потомството ти, вече изродено.
А колко слаби са — съди самичък
по своята плът.

__Каин: __

И всички са измрели!

__Луцифер: __

Изчезнали са от Земята, както
и ти от нея скоро ще изчезнеш.

__Каин: __

И значи моята Земя е тяхна?

__Луцифер: __

Била е.

__Каин: __

Ала не като в момента —
та тя е твърде малка, за да носи
такива същества!

__Луцифер: __

Била е друга —
по-славна...

__Каин: __

А защо се е смалила?

__Луцифер: __

Попитай този, който го е сторил!

___ Каин: ___
Но как?

___ Луцифер: ___
Чрез разрушение ужасно
й пръскане на всички елементи
в безреден хаос, който се подрежда
и ражда светове. Макар и рядко
във времето това да се повтаря,
за вечността е нещо обичайно,
сега се вгледай в Миналото!

___ Каин: ___

То е

ужасно!

___ Луцифер: ___
Но и вярно. Тези сенки
били са някога във плът, тъй както
сега си ти.

___ Каин: ___
А трябва ли да бъда
след време като тях?

___ Луцифер: ___
Попитай този,
от който си създаден. Аз те срещнах
с предците ти — каквито са в момента.
Какви били са — предугаждаш в степен,
по-низша от нищожните ти чувства
и твоята два пъти по-нищожна
безсмъртна половинка в земно тяло.
Със миналото им те свързва само

животът, а след време ще ви свързва
смъртта. И всичко друго ще те кара
да се усещаш, както се усещат
излюпените в слюзестата плазма
на някоя вселена всемогъща
влечуги — и захвърлени веднага
на току-що създадена планета,
населена със същества, които
са дирили наслада в слепотата —
Рай на Невежеството; Рай, във който
Познанието е било отрова.
Но виж ги — и сегашни и предишни —
и ако тези сенки те смущават,
живей във мир и работи прилежно
земята — ще те върна там веднага!

__Каин: __
Не искам! Ще остана тук!

__Луцифер: __

И колко?

__Каин: __
Навеки! Щом ще трябва да се връщам —
по-скоро бих останал. Всичко земно
ми втръсна — ще живея с тези сенки!

__Луцифер: __
Не би могъл! Това, което виждаш,
за теб е сън, но всъщност съществува.
За да останеш, трябва да преминеш
през входа на Смъртта, през който тези,
които виждаш, минали са вече.

__Каин: __
А ние как сред тях се озовахме?

__Луцифер: __

През други вход. Но тъй като се врекох,
че ще те върна, моят дух те пази
и ти единствен дишаш сред ефира,
където всяка плът е бездиханна.
Любувай се, ала недей да мислиш,
че ще живееш тук, преди часът ти
да е дошъл.

__Каин: __

И никога ли тези
не ще се върнат вече на земята?

__Луцифер: __

Но __тяхната__ земя не съществува —
от гърчове и спазми променена
така, че те не биха разпознали
дори едно местенце. А пък беше...
каква прекрасна __беше__!...

__Каин: __

И сега е.

Не я обичам, не защото трябва
да я работя. Мразя я, защото
не мога да се ползвам от богатата
без труд; не мога вечната си жажда
с Познание да утоля; не мога
да се преборя с този смъртен трепет!

__Луцифер: __

Това, което виждаш днес, е само
далечна сянка от това, което
земята е била.

__Каин: __

А тези сенки
на исполински същества, които
напомнят с нещо земните гиганти,
от чийто рев треперят лесовете,
но много по-огромни и ужасни,
на Рая от стените по-високи,
с очи, пламтящи като меча огнен
и с бивни като стволоче стърчащи
без клони и кора — какво са били?

__ Луцифер: __

Като това, което на земята
наричат Мамонти. А от тези
лежат стотици хиляди под нея.

__ Каин: __

Но няма живи?

__ Луцифер: __

Ни един. Защото
родът човешки, в жалкия си опит
да води с тях война, би обезсмислил
проклятието, тегнещо над него —
би бил унищожен отдавна вече.

__ Каин: __

Ала защо __ война __?

__ Луцифер: __

Нима забрави
присъдата, която се изрече,
при вашето изгонване от Рая:
Война със всяко нещо; Смърт за всички
страдание, и болести, и мъки —
това са плодовете на Дървото.

__Каин: __

Ами животните? Нима са яли
и те от тях, та трябва да умират?

__Луцифер: __

Творецът каза, че ги е направил
за да ви служат — както вие Нему.
Как може да живеят по-щастливо
от вас? Ако не бе сгрешил баща ти,
не би пострадал никой.

__Каин: __

О, горките!

Да страдат като нас за чужди грешки,
невкусили и те от плодовете,
с познание и те ненадарени!
Дървото е било измамно — ние
не __знаем__ нищо. Бе ни обещано
Познание — поне като утеха
за бъдещата смърт — ала къде е?

__Луцифер: __

А може би смъртта е път към него.
И бидейки единствено безспорна,
поне към Истината води. Значи
Дървото — и да носи смърт — не лъже.

__Каин: __

Неясни светове! Уж виждам всичко,
а нищо не разбирам!

__Луцифер: __

Да. Защото

часът ти е далеч. Плътта не може
да разбере духа... Дори е много
да знаеш, че ги има.

__Каин: __
Вече знаех,
че има Смърт.

__Луцифер: __
Но не какво се крие
отвъд смъртта.

__Каин: __
Нима сега го зная?

__Луцифер: __
Но знаеш, че извън света ти има
и други светове, а тази сутрин
не знаеше за тях.

__Каин: __
Но те за мен са
неясни и мъгливи.

__Луцифер: __
Ти си смъртен,
но с дух безсмъртен — ще ги разгадаеш.

__Каин: __
А тази необятна и лазурна
кристално-бистра синева, разлята
като вода край нас, като реката,
извираща от Рая край дома ми,
но толкова безбрежна и свободна —
какво е тя?

__Луцифер: __
Подобно нещо има —
макар и по-нищожно — на земята

Децата ти край него ще живеят —
това е първообраз на морето.

__Каин: __

Като отделен свят!... Сияйно слънце,
и тези същества в безгрижен полет
над неговата грееща повърхност!...

__Луцифер: __

Това са бившите левиатани.*

[* Левиатанът е описан подробно и изключително поетично в цели
33 стиха от книга на Йов (Йов, 40:20-27; 41:1–26)]

Сега са тук.

__Каин: __

А тази исполинска
змия, която царствено надига
главата си — сто пъти по-висока
от най-високия ливански кедър —
от бездната и сякаш че се готви
във люспеста прегръдка да обвие
онези сфери, край които минах —
не е ли първообраз на змията,
която се приличаше на слънце
под райското дърво?

__Луцифер: __

Попитай Ева —
тя най-добре ще може да ти каже.

__Каин: __

Но тази е ужасна, а онази
безспорно е била поне красива.

__Луцифер: __

Ти виждал ли си я?

__ Каин: __

Излиза,
че бащиният Бог добре е сторил,
когато ни е запретил дървото.

__ Луцифер: __

Но по-добре би сторил, да не беше
го сял въобще. Да не познаваш злото,
не означава, че ще го избегнеш.
То съществува — и е част от всичко.

__ Каин: __

Не! Не от всичко! Няма да повярвам!
Добро жадувам!

__ Луцифер: __

Кой не го жадува?
Кой върши зло във името на злото?
Такъв не знам до днес! Но то е квасът
на целия живот, на всяко нещо.

__ Каин: __

Не бих могъл да видя вече тези
далечни, мамещи, сияйни сфери,
които зърнахме, преди да слезем
при сенките... Така прекрасни бяха!...

__ Луцифер: __

И отдалече можеш да ги гледаш.

__ Каин: __

Но разстоянието намалява
сияйната им слава, а от близо
блестят с величие неизразимо!

__Луцифер: __

Виж някоя от прелестите земни
отблизо — и кажи, че е красива!

__Каин: __

Така е. Най-красивото за мене,
когато е до мен, е най-прекрасно!

__Луцифер: __

Било е заблуждение! Кое е
това, което щом като е близо
до твоите очи, е по-прекрасно
от красотата по-отдалечена?

__Каин: __

Сестра ми Ада. Всичко на небето —
звездите, бледоликото светило
с лице на дух или пък негов пристан,
цветът на здрача, тайнственият изгрев,
божественият залез, който пълни
очите със сълзи, когато видя
как слънцето потъва — и на запад
догарят златни облаци над Рая;
и сенчестият лес, и тишината,
и славеят, чиито нежни трели
се сливат нощем с ангелските химни —
във моите очи изглеждат нищо,
в сравнение с лицето на сестра ми.
Загърбвам и небето и земята,
за да го гледам!

__Луцифер: __

Красота измамна!

В зората и цъфтежа на живота
създадена от първата прегръдка
на земни същества... Заблуда земна!

__Каин: __

Но ако беше неин брат, едва ли
би мислил същото!

__Луцифер: __

О, жалък смъртен!

Нима съм брат на същества, които
отглеждат рожби?

__Каин: __

Почвам да си мисля,
че дружбата ти с нас е невъзможна.

__Луцифер: __

А може пък децата ви да бъдат
за мен родени... Ала щом си имаш
такова същество, защо повтаряш,
че си нещастен?

__Каин: __

А защо живея?

А __ти__ защо си тъжен?... Както всичко...

Дори и Бог би трябвало да бъде —
защото сам ни е създал нещастни.

Да разрушаваш, сигурно едва ли
донася радост. Но баща ми казва,
че Той е всемогъщ — защо тогава
Всеблагият е лош? Веднъж попитах
баща си. Каза ми, че само злото
е пътят към доброто. Как доброто
ще се роди от зло? Видях по-късно
едно козле, ухапано от змия.

Лежеше то със пяна на устата,
в краката на безпомощната майка,
която блееше тъй, сякаш плаче.

Баща ми сложи билки лековити
на раната и постепенно в него
животът му безгрижен се възвърна.
И то засука майчиното виме,
а майка му възбудено стоеше
и ближеше телцето му щастлива.
„Видя ли — каза ми Адам — как злото
роди добро?“

__Луцифер: __
А ти какво отвърна?

__Каин: __
Не казах нищо — той ми е родител,
но си помислих, че е по-удачно
въобще да няма змии и отрова,
отколкото със билки лековити
да се спаси живот след много мъки.

__Луцифер: __
Ти казваш, че от всички ненагледни
обичаш на света най-много тази,
с която си бозал и от която
и твоето потомство ще бозае.

__Каин: __
Естествено! Какво съм аз без нея?

__Луцифер: __
А аз какво съм?

__Каин: __
Не обичаш нищо!

__Луцифер: __
А твоят Бог кого обича?

__Каин: __

Всички.

Така твърди баща ми, но не виждам
как тези тук усещат любовта му.

__Луцифер: __

И следва, че не би могъл да кажеш
дали обичам или не, когато
не съм посочил някаква причина —
огромна и значима, пред която
останалото мигом се стопява
като снега.

__Каин: __

Снега? А той какво е?

__Луцифер: __

Щастлив си, че не знаеш туй, с което
потомците ти трябва да се сблъскват.
Препичай се през вечното си лято!

__Каин: __

А нещо, на самия теб подобно,
нима в живота си не си обичал?

__Луцифер: __

А ти няма сам себе си обичаш?

__Каин: __

Разбира се. Но повече обичам
това, което прави поносимо
страданието и от мен самия
е повече — защото го обичам.

__Луцифер: __

Обичаш я, защото е красива.
Красива бе и ябълката в Рая.
Но щом изчезне чарът ѝ, ще секне
и любовта ти, както всяко щене.

___Каин:___
Да секне красотата ѝ! Как може?

___Луцифер:___
Със времето.
Каин:

Но мина много време,
а Ева и баща ми са красиви!
Не както серафимите и Ада,
но са красиви!

___Луцифер:___
Всичко ще отминне
със времето.

___Каин:___
Това е много тъжно,
но няма да засенчи любовта ми.
Когато красотата ѝ изчезне,
по-много ще изгуби този, който
създава красотата, като види
такава красота унищожена.

___Луцифер:___
Съчуствам ти, задето си обикнал
това, което трябва да загине.

___Каин:___
И аз на теб, задето не обичаш
ни някого, ни нещо.

__Луцифер: __

Ами брат ти?

И него ли обичаш?

__Каин: __

То се знае.

__Луцифер: __

Баща ти го обича много. Също —
и твоят Бог.

__Каин: __

Аз също го обичам.

__Луцифер: __

Най-сляпо и покорно.

__Каин: __

И покорно!?

__Луцифер: __

Той е роден след теб, а е любимец
на майка ти.

__Каин: __

Не искам тази обич,
която първо змията спечели.

__Луцифер: __

А бащината?

__Каин: __

Щом е вселюбимец,
не бива ли и аз да го обичам?

__Луцифер: __

И вашият всеопрощаваш Господ —
Йехова — насадил прещедро Рая —
и Той му се усмихва благосклонно.

__Каин: __
Не съм го виждал никога — не зная
дали се е усмихвал.

__Луцифер: __
Но си виждал
сияйните му ангели.

__Каин: __
Да, рядко.

__Луцифер: __
Ала достатъчно, за да усетиш,
че те обичат брат ти и приемат
и жертвите му твърде благосклонно.

__Каин: __
Навярно. Но защо ми го говориш?

__Луцифер: __
Защото за това си мислил често.

__Каин: __
Дори да съм — защо ми го припомняш?

(прави кратка пауза, сякаш се замисля)

О, Дух! Сега сме в __твоя__ свят и нека
за моя не говорим! Ти ме срещна
със чудеса, показва ми онези
могъщи сенки, някога живели
на нашата земя преди баща ми,

в сравнение с които сме нищожни;
показа ми и звездните простори,
в които моят свят е малка точка;
показа ми и царството на тази,
с която вече ни венча баща ми —
Смъртта; показа ми ужасно много,
но не и всичко! Хайде, покажи ми
къде живее Бог! Къде е Раят,
сред който обитава? Или твоят!

__ Луцифер: __

И тука, и навсякъде в безкрая.

__ Каин: __

Но ти живееш __някъде__ и имаш
отделно обиталище — тъй както
човекът — своята земя и всяко
от съществата — своята стихия.
Дори които вече са умрели,
за да живеем ние — имат царство.
Ти имаш свое, както и Йехова —
нали не обитавате съвместно?

__ Луцифер: __

Така е — ние заедно владеем,
но нашите царства са разделени.

__ Каин: __

Не може ли единият самичък? —
Една единна цел навярно може
да примири стихииите, които
в момента се раздират помежду си.
Как духовете — мъдри и безсмъртни —
търпят раздор? Не сте ли като братя
по същност, по природа и по слава?

__Луцифер: __
Не си ли брат на Авел?

__Каин: __
Ний сме братя
и братя ще останем. Но нима е
духът като плътта? И той ли може
да влиза в спор? Безсмъртие със Вечност?
Разкъсвате нещастната вселена...
Защо?

__Луцифер: __
За да владеем.

__Каин: __
Ти ми каза,
че двамата сте вечни.
Луцифер:
Да.

__Каин: __
Но този
безкраен необят е безграничен!

__Луцифер: __
Така е.

__Каин: __
И не можете ли двама
над него да владееете? Не е ли
достатъчен? Защо сте разделени?

__Луцифер: __
И двамата владеем.

__Каин: __

Ала злото
единият го върши.

__Луцифер: __
Кой?

__Каин: __
Ти, който,
дори да си добър, добро не вършиш.

__Луцифер: __
Да върши този, който ви създаде!
Нали сте негови!... Нима сте мои?

__Каин: __
Тогава остави ме, щом съм негов,
или ми покажи къде живееш
или пък неговото царство!

__Луцифер: __
Мога
и двете, но ще мине малко време —
и ти ще влезеш във едно от двете
завинаги.

__Каин: __
Защо не днес?

__Луцифер: __
Защото
с човешкия си ум едва проникна
във малкото, което ти показах —
и просто, и нагледно — а жадуваш
познание за Двойнствената Тайна!
За __Двата Принципа__! Нима желаш
отблизо да погледнеш върху трона

лицата на великата им тайна?
О, глина! Опомни се! Ако видиш
дори едното — ти ще се погубиш!

__Каин: __
О, нека да умра, но да ги видя!

__Луцифер: __
Достоен син на тази, що откъсна
от райското дърво! Но ще загинеш,
а няма да ги видиш! Тази гледка
не се открива пред човешки поглед.

__Каин: __
А след смъртта?

__Луцифер: __
Смъртта е подготовка.

__Каин: __
Сега по-малко ме е страх от нея,
щом води към неща определени.

__Луцифер: __
А аз сега те връщам на Земята —
и ти ще продължиш рода Адамов,
и ще ядеш, ще пиеш, ще се трудиш —
сред смях и плач — и ще умреш накрая.

__Каин: __
Защо тогава ме доведе — всичко
това да видя?

__Луцифер: __
Каза, че жадуваш
Познание — и аз ти го показах.

Нима не ти помогнах да познаеш
самия себе си?

__Каин: __

Та аз съм нищо!

__Луцифер: __

На вашето познание таванът
ще бъде да познаете с ума си
нищожността на смъртната природа.
Предай това на своето потомство
и то ще го спаси от много мъки!

__Каин: __

Надменен Дух! Макар и горд пред мене,
ти имаш господар!

__Луцифер: __

О, не! Кълна се
в Небето — то е Негово; кълна се
във бездната; кълна се във безкрая
на световете и в живота, който
разделям с Него — не и не! Аз имам...
да кажем... Победител, ала няма
над мен по-висш! Покланят Му се всички,
но не и аз! Воювам срещу Него
тъй, както някога във небесата...*

[* Когато Луцифер като водач на въстаналите ангели воюва срещу
Бога, в грандиозната панвселенска война той е победен и свален от
небето, където обитава Бог.]

Из цялата вселена: в дълбините
на Ада, в световете на всемира,
в безкрайността на векове и вечност —
навеки ще оспорвам всичко..., всичко!
И всеки свят, звезда или вселена
на косъм ще виси, докато свърши

Великият конфликт — докато падне
единият... Но ние сме безсмъртни —
и как тогава може да затихне
взаимната и вечната омраза?!
Понеже победи, а аз изгубих,
ме обяви за Зло. А Той какво е?
Да бях спечелил, всеки би приемал
делата Му за зли. А вий, нещастни,
новородени смъртни — на Земята
получихте ли дарове от Него?

__ Каин: __
От малкото — голяма част горчиви.

__ Луцифер: __
Това да се връщаме — да вкусиш
останалите милости небесни
Сами по себе си не съществуват
Добро и Зло — и който ви ги дава
не ги е сътворил като такива.
Добро ли е — Добър го наречете,
но ако Той е изворът на злото,
не казвайте, че то е мое дело,
когато знаете от где извира.
И не съди по думите, дори и
изречени от дух, защото само
но плодовете всичко се познава.
Фаталното дърво те е дарило
с един прекрасен дар, наречен Разум!
Не разрешавай друг да го владее
и със заплахи да те принуждава
да вярваш не в това, което виждаш
или което шепне ти сърцето!
Мисли и твърд бъди и си създавай
свой собствен свят във себе си, защото
светът край теб за там е недостоен.

Така ще се издигнеш до онази
божествена природа и ще можеш
да победиш човешката във тебе.

(изчезват)

ДЕЙСТВИЕ III

СЦЕНА I

Земята, близо до Едем, както в действие първо. Влизат Каин и Ада.

__ Ада: __
Ш-шт! Стъпвай тихо, Каин!

__ Каин: __

Но защо?

__ Ада: __
Енох, синът ни, спи върху леглото
от дъхави листа под кипариса.

__ Каин: __
Под кипарис? Това дърво унило
оплаква сякаш всичко, над което
разстила сянка. И защо под него
реши да сложиш детската постеля?

__ Ада: __
Защото с клони слънцето закрива
като нощта и много му подхожда
да бъде сенник на съня.

__ Каин: __

На онзи

най-дълъг и последен сън... Но нищо!
Води ме при детето!

(отиват при детето)

То изглежда
така красиво — розовите бузки
се сливат с тези розови цветчета,
навред край тях...

__Ада: __
И устничките — също,
разтворени невинно... Не, не бива
сега да го целуваш! Още малко —
и той ще се събуди... Но в момента
ще бъде грубо този сън спокоен
да нарушиш.

__Каин: __
Да, права си. Ще трябва
да се сдържа. Той спи и се усмихва.
О, ти — на този свят, едва създаден —
най-млад наследник — спи и се усмихвай!
Все още имаш дни, дори години
на радост и невинност. И не знаеш,
че ти си гол — плода не си опитвал.
Ала ще мине време и ще плащаш
за непознати грехове — ни твои,
ни мои... Но сега си спи спокойно!
Разтваря устни във усмивка светла,
клепачите потрепват и раздвижва
ресници, тъмни като кипариса...
и засиява меко синевата
под тях — дори в съня... Дали сънува?
Дали сънува Рая? О, сънувай,
момчето ми, лишено от наследство —

че нито ти, пи твоето потомство
ще стъпите в блажената градина.

__Ада: __

О, Каин, не въздишай над сина ни
по миналото толкова унило!
Защо тъгуваш винаги за Рая?
Създай си друг!

__Каин: __

Къде?

__Ада: __

Където искаш —

дори и тук. Ти вечно го оплакват!...
Защо скърбиш? На мен не ми е нужен
аз имам теб, сина ни и баща ми,
и брат ни, и сестра ни, имам Ева!...
Дължим й много — даже и живота!

__Каин: __

Смъртта е също малък дар от нея.

__Ада: __

О, този ангел, който те отнесе.
те е направил още по-печален!
Онези чудеса, които с него
би трябвало да зърнеш, световете,
които си видял — нима в духа ти
не внесоха спокойствие и радост
от висшето познание?... Но виждам,
че той те е направил зъл, макар че
прощavam му и съм му благодарна,
че върна те при нас за кратко време.

__Каин: __

За кратко време?

__Ада: __

Няма и два часа,
откак заминахте. Два дълги часа
за мен, но те за слънцето са нищо.

__Каин: __

За слънцето! Аз минах покрай него
и зърнах световите, над които
е греело, но няма нивга вече
да осветява, както и онези,
в които негов лъч не е прониквал.
И, мислех, че са минали години
през моето отсъствие...

__Ада: __

Два часа!

__Каин: __

Тогава — времето е в нас самите —
и ний го мерим по това, което
ни се покаже — кратко или вечно.
Видях творения незабравими,
безкрайни светове, могъщи сенки
и, зърнал Вечността, дори си мислех,
че съм откраднал векове от нея...
Но ето, че сега отново виждам
нищожеството си. Добре го каза
Духът — че аз съм нищо!

__Ада: __

Но Йехова

не го е казвал!

__Каин: __

Не. Но той самият
ни е направил, за да бъдем нищо.
Поражда у плътта ни лъч надежда
за Рай и за безсмъртие, а после
ни връща пак в пръстта! Защо?

__Ада: __

Ти знаеш

родителите ни в какво сгрешиха.

__Каин: __

Но нас какво ни свързва със греха им?
Сгрешиха т е — и нека т е умират!

__Ада: __

Но ти си техен син! И тези мисли
не са от теб, а от духа надменен.
Аз бих умряла — те за да живеят.

__Каин: __

Аз също — стига с тази моя жертва
да можеше Смъртта да се насити.
Да можеше синът ни да не вкуси
ни смърт, ни скръб човешка, ни след време
на своите деца да ги предава.

__Ада: __

А може би ще се роди Спасител
и ще изкупи всичките ни грешки.*

[* Намек за раждането на Месия /Христос/, които чрез смъртта си
на кръста ще изкупи всеки грях и ще даде шанс на всеки роден след
него да бъде спасен и да получи вечен живот след Второто му
пришествие само като повярва и Него.]

__Каин: __

Да принесе невинност за вината!

Чия вина? Та ние сме невинни!
Какво сме сторили, да бъдем жертви
на нечий грях — и тайнствен и безимен,
ако е грях познание да дириш?

__Ада: __

О, Каин, скъпи, тези твои думи
са вече грях.

__Каин: __

Тогава остави ме!

__Ада: __

О, не! Дори и Бог да те остави!

__Каин: __

Това пред нас какво е?

__Ада: __

Два олтара,
които брат ти Авел сам издигна,
докато теб те нямаше — да може
и двамата да принесете жертви
на Господа, когато се завърнеш.

__Каин: __

А сигурен ли е, че съм подготвен
за жертвоприношения, каквито
гой прави ежедневно най-смирено
а зад това смирение прозира
по-скоро страх, отколкото възхита —
и сякаш дава подкуп на Твореца!

__Ада: __

Но тези два олтара са прекрасни!

___Каин:___

Един е недостатъчен — аз нямам
какво да принеса!

___Ада:___

А плодовете
на нашата земя: онези първи
прекрасни пъпки, чудните цветчета
с божествен аромат и плодовете —
това е хубав принос и лос гоен
за Господа, когато се поднася
с покаяно сърце и кротък поглед.

___Каин:___

Според проклятието* — с пот се трудих

[* Става дума за проклятието, изречено от Бог към Адам, след като
той е послушал Ева и, престъпвайки забраната, е ял от забранения плод.
Вж.(Бит, 3:17,19)]

под слънцето. Какво Му трябва още?
Защо да съм смирен? — Защото вода
безкрайна битка с вечните стихии
за къшей хляб? Да бъда благодарен?!
Задето сам съм прах и лазя в него
докато стана прах? И щом съм нищо —
за нищо на света не ще се кланям
и, страдайки, да славя лицемерно!
Да се покая?! — За греха Адамов,
изкупен вече, със това, което
понасяме и с мъките безкрайни,
предречени за нашето потомство!
Не знае нищо спящата ни рожба
за тази скръб на хиляди хора,
които са в зародиш днес у него.
О, по-добре в скачите да разбия
телцето спящо, вместо да живее!

__Ада: __

О, Господи! Детето не докосвай!
Детето ми, детето ти! О, Каин!

__Каин: __

Не се страхувай! В името на всички
звезди и светове! — Не бих докоснал
със нищо друго спящото ни чедо,
освен със нежна бащина целувка.

__Ада: __

А тези страшни думи?

__Каин: __

Казах само,
че по-добре е да умре веднага,
отколкото начало да положи
на скръб, която сам не би понесъл.
Но щом това те плаши — нека кажем,
че по-добре е да не бе се раждал.

__Ада: __

Не говори така! Кажу тогава
къде остава майчината радост
от грижите и любовта към него?
Събужда се!... Синчето ми... По-тихо!
О, Каин, погледни го — в него блика
живот и сила, красота и радост,
прилича и на мене и на тебе,
когато си добър. Тогава всички —
баща, и син, и майка — се оглеждат
един във друг като в кристален извор
когато сме добри, а ти си нежен.
Обичай ни, о, Каин — както ние!
Заради нас и себе си обичай!
Виж как протяга малките ръчички

и ясният му поглед търси твоя —
да поздрави баща си! Всяка фибра
от нежните му форми тържествува.
Не говори за скръб! Дори онези
бездетни херувими ти завиждат
за радостта. Благослови го, Каин!
Макар и да не може да говори,
сърцето му е пълно с благодарност,
и твоето...

___ Каин: ___

Бъди благословено,
момчето ми! Едва ли благословът
на смъртния ти татко ще премахне
проклятието вечно на Змията.

___ Ада: ___

Сърдечна бащина благословия
не може да не отклони обратно
лукавството на някакво влечуго.

___ Каин: ___

Съмнявам се... Но пак го благославям!

___ Ада: ___

О, идва брат ни!

___ Каин: ___

Брат ти Авел!

(влиза Авел)

___ Авел: ___

Добре дошъл, мой братко! Нека бъде
мирът Господен с тебе!

Каин!

__Каин: __

Здрасти, Авел!

__Авел: __

Сестра ми Ада казва, че си скитал
в общение възвишено със ангел
от най-високите по чин. Кажи ми
той беше ли подобен на онези,
с които сме говорили?

__Каин: __

Не беше.

__Авел: __

Защо тогава си общувал с него?
Той може на Всевишния да бъде
и враг...

__Каин: __

Но и приятел на човека!
Такъв ли е Всевишния, когото
наричаш благ?

__Авел: __

__Наричам__?! Странни думи
говориш днес, мой братко! Сестро Ада,
ще ни оставиш ли сами за малко —
за всесъжението!

__Ада: __

Сбогом, Каин!
Но първо прегърни сина си! Може
духът му чист и жертвите на Авел
да върнат в теб мира и добротата.

(Ада излиза с детето)

___Авел:___
Къде си бил?

___Каин:___
Не знам.

___Авел:___
Какво видя?

___Каин:___
И мъртви, и безсмъртни. Всички тайни
велики на безкрайната вселена.
Безбройни светове, космични вихри
от хиляди слънца, луни, планети;
Мелодията на бучащи сфери...
Което ме направи неспособен
за разговор със смъртни... Остави ме!

___Авел:___
Очите ти горят със странен блясък!
Страните ти пламтят във странна треска!
Словата ти звучат със странен смисъл!
Що значи туй?

___Каин:___
То значи, че те моля
да ме оставиш сам!

___Авел:___
Не! Първо двама
ще принесем с молитва своите жертви!

___Каин:___

О, моля те, принасяй сам! Йехова
обича теб!

___Авел:___
И двама ни обича!

___Каин:___
Но теб — по-много! То не ме тревожи —
да му се кланяш ти си по-достоеен.
Почитай го — но сам!... Поне без мене!

___Авел:___
О, брате, бих обидил праотеца
и името му, ако не почитах
самия тебе, като първороден,
ако не те помолех във обряда
да бъдеш с мен и ти да го започнеш!
Това е твое право!

___Каин:___
Аз обаче
не съм държал на него!

___Авел:___
Много жалко!
Но моля те сега да го направиш!
Душата ти изглежда наболяла
под бремето на някаква заблуда.
Това ще ти даде покой.

___Каин:___
Не може
покой да ми даде навеки нищо!
Покой ли казах? Никога в духа ми
не е царял, макар да съм го виждал
в природата. О, Авел, остави ме!

Или пък нека аз да те оставя.

___Авел:___

Не може, Каин! Трябва да извършим обряда заедно. Не ме отблъсквай!

___Каин:___

Щом трябва — тъй да бъде! Аз тогава какво да правя?

___Авел:___

Избери от двата
един олтар!

___Каин:___

Избирай ти! За мене
това е просто камък.

___Авел:___

Ти избирай!

___Каин:___

Избирам този.

___Авел:___

Ти си първороден
и по-високият ще ти подхожда.
Сега си пригответи самия принос!

___Каин:___

Къде е твоят?

___Авел:___

Виж ги тук, до мене,
от стадото ми двете първородни,
нарочно угоени — от пастира

най-скромно приношение...

___Каин:___

Аз нямам

стада, защото аз съм земеделец.
Ще принеса, каквото ми принася
земята с труд —

(събира плодове)

това са плодовете
в различните си цветове и зрелост.

(нареждат олтарите си и запалват върху тях огън)

___Авел:___

Ти трябва първи, като първороден,
да кажеш благодарствена молитва,
поднасяйки си жертвата пред Бога.

___Каин:___

Не — аз съм нов. Добре е ти да водиш,
а аз ще подражавам — както мога.

___Авел:___

(коленичил)

О, Господи! Ти, който ни създаде
и вдъхна в нас дихание за вечност;
Ти, който ни щадиш и благославяш,
макар да бяхме чрез греха Адамов
погубени — и щяхме да сме вечно,
ако не беше твоята справедливост
примесена със милостта, която
е твоя радост! Всяка твоя прошка
е като Рай, в сравнение с греха ни!
О, най-велик от всички и единствен,

Царю на светлината, на доброто,
на славата и вечността, без Който
царува злото и с Когото всичко
намира път към твоето безкрайно
велико милосърдие, макар и
непостижимо в своята безкрайност!
Склони сега ти поглед благосклонно
към тази скромна жертва — първенците
избрани от стадата първородни
на твоя раб — пастира! Приеми я
заради този, който с благодарност
я слага пред лицето ти сияйно
и свежда своето в праха, от който
е сътворен — защото само твоя
е силата и славата вовеки!

__ Каин: __

__(без да коленичи)__

О, дух, какъвто ще да си и чийто!
Навярно всемогъщ! Навярно много
добър, когато не откриваш злото
в делата си! Йехова на земята
и Боже в небесата! Имаш още
безкрайно много имена и свойства —
като делата ти. Щом някой може
да те склони с молитвите си — чуй ги!
Щом жертвите те правят благосклонен
и милостив — тогава приеми ги!
Две същества пред тебе ги поднасят!
Ако обичаш кръв — отдясно пуши
пастирският олтар, окъпан в нея
и частите на двете първородни
възнасят благовонен дим в небето...
Или пък, ако гледаш благосклонно
на плодовете сладки на Земята —
на своя чист олтар съм ги положил,

пред ясното ти слънце, от което
са черпили живот, но те самите
живота и скръбта не са познали...
Ако олтар без кърви и без жертви
ти е угоден — погледни на него!
И на тогова, който е пред него —
такъв, какъвто ти си го направил...
А той самият не желае нищо,
което би спечелил на колене!
Ако е зъл — тогава порази го!
Ти си могъщ и той пред теб какво е?
Но ако е добър — от теб зависи
да поразиш или пък да помилваш!
Безсилни са и злото и доброто
без волята ти — сам не различавам
добро от зло! Нищожният не може
да съди Всемогъщия, а само
да спазва всички негови наредби,
които твърде дълго съм понасял!

(огънят върху олтара на Авел се разгаря и образува пламтящ огнен
стълб, който се въззема към небето, докато вихрушка събаря Канновия
олтар и плодовете се разпиляват наоколо по земята)

___ Авел: ___
___ (коленичил) ___
Моли се, братко! Върху теб е слязъл
Гневът Господен!

___ Каин: ___
Но защо?

___ Авел: ___
Сам виждаш
как плодовете ти се разпиляха.

__Каин: __

Земята ги е дала и в земята
ще се завърнат. Следващото лято
от семето им нови ще узреят.
Обжарената плът на твойта жертва
приема се с охота — виж небето
как жадно лочи кървавия пламък!

__Авел: __

За нея не мисли! Сега побързай
да принесеш за себе си повторно,
преди да стане късно!

__Каин: __

Няма вече
олтари да издигам, ни олтари
ще позволя край мен да има!

__Авел: __ (изправяйки се)_

Каин!

Какво си наумил?

__Каин: __

Да срина този
димящ от мерзост облачен ласкател,
предвестника на твоите молитви —
олтара ти — облян в кръвта на жертви,
откърмени, за да загинат в кърви!

__Авел: __ (застава срещу него)_

Не смей! Недей прибавя нечестиви
дела към нечестивите си думи!
Не го докосвай — осветен е вече
с божествената воля на Йехова,
приел с наслада жертвите!...

__Каин: __

С наслада!?

Какво е неговата висша радост
от обгоряла плът и кръв димяща
пред мъката на блеещите майки,
тъгуващи за мъртвите, си рожби
и ужаса на жертвите невинни
пред ножа ти благочестив! Махни се!
Тоз кървав паметник не ще остане
под слънцето — за срам на естеството!

__Авел: __

Върни се, братко! Ти не ще докоснеш
олтара ми с насилие!... Обаче,
ако решиш да сложиш друга жертва —
ще бъде твой!

__Каин: __

Да сложа друга жертва!
Назад! Че може тази друга жертва
да бъде...

__Авел: __

Не разбирам тези думи!

__Каин: __

Махни се! Твоят Бог обича кърви!
Назад — преди да е получил още!

__Авел: __

Не! Аз заставам в името Господне
пomeжду теб и жертвеника, който
е осветен от Бога!

__Каин: __

Отмести се,

ако обичаш себе си, дордето
разпръсна този пясъчник й смеси
праха му с пръст... Или...

__Авел: __

Обичам Бога

по-силно от живота си!

__Каин: __

__(удря го в слепоочието с едно димящо дърво, което взема от
олтара)_

Тогава —

отдай живота си на твоя Господ!

__Авел: __

Какво направи, братко мой!?

Каин:

О, братко!

__Авел: __

О, Господи, слугата си покорен
ти приеми! Убиеца помилвай,
защото той не знаеше що върши...*

[* Отново алюзия с Новия Завет. Същите думи произнася Исус
Христос на кръста. (Лука, 23:34)]

О, Каин... дай ръката си... Кажи...
на бедната ми Цила...

__Каин: __ (след моментно слисване)_

Но ръката

е цялата червена!... И от нея
се стича... Но какво?...

(дълга пауза. Оглежда се бавно наоколо)

Къде съм аз?

И сам!... Къде е Авел?... Ами Каин?
Възможно ли е аз да бъда той?
Стани — защо лежиш върху тревата?
За сън е рано!... Но защо си бледен?
Какво ти е? Кипеше гази сутрин
животът в теб. О, моля ти се, Авел,
не се шегувай!... Аз замахнах силно,
но не и смъртоносно! О, защо ли
застана срещу мен? Това е само
за да ме сплашиш... Беше просто удар
и нищо друго... Само се размърдай!...
Така!... Добре... Ти дишаш!... Дишай, братко!
О, Господи!...

___ Авел: ___

Кой призовава Бога?

___ Каин: ___

Убиецът.

___ Авел: ___

Тогава Господ може
да му прости. О, Каин, утеши я —
горката Цила — Тя сега остана
с единствен брат...

___ Каин: ___

А аз и него нямам!

Кой ме лиши? Очите му ме гледат...
Тогава той е жив!... Смъртта е също
като съня, а пък сънят затваря
клепачите ни... Устните му също
открехнати са — значи още диша,
но не усещам дъх... Ами сърцето?
Да видя бие ли! Не чувам нищо!
Това е сън — или пък съм попаднал

в друг свят — по-лош... Земята покрай мене
завърта се... Това какво е? — Влажно...

(слага ръката си на челото, но после я оглежда)

Ала не е роса!... Това е кръв —
и братова и моя кръв, пролята
от мен. Защо тогава да живея,
отнел веднъж от своята плът живота?
Не може да е мъртъв!... Тишината
нима е смърт? — Не е. Ще се събуди.
Тогавя нека постоя над него.
Нима животът толкова е крехък,
че гасне в миг? Говореше до скоро...
Какво ли да му кажа?... Братко!... Братко!
На тази дума той не би отвърнал —
брат брата не убива... Ах, продумай!...
Едничка дума със гласа обичан —
и аз не бих се плашил тъй от своя!

(влиза Цила)

Цила: __

Чух много силен шум — какво ли става?
Това е Каин, сведен над мъжа ми.
Защо мълчите? Спи ли той? О, Боже!
Защо е блед? Каква е тази локва?
Не, не е кръв! Кой би пролял кръвта му?
Какво е туй? О, Авел! Кой го стори?
Не мърда и не диша!... И ръцете
увисват тежко... О, жестоки Каин,
защо навреме не дойде, да можеш
да го спасиш? И който да е бил
убиецът — ти щеше да застанеш
помежду тях! О, татко, Ева, Ада —
елате! На земята има смърт!

(Цила излиза, викайки родителите си)

__Каин: __ (сам)_

И чрез кого дойде? Чрез мене, който
я ненавиждаше така дълбоко,
че даже само мисълта за нея
отравяше живота ми преди!
Аз я доведох тук! Дори предадох
и своя брат в прегръдките ѝ хладни —
защото той без мен не би налагал
молбата си така неумолимо.
Събуждам се едва сега от този
кошмарен сън... Но той ще спи навеки!

(влизат Адам, Ева, Ада и Цила)

__Адам: __

Доведоха ме воплите на Цила.
Нима е права?... Сине мой! О, сине!
Виж, жено, плодовете на Змията...
и твоите!

__Ева: __

О, нека не говорим
сега за тях! Отровните ѝ зъби
са в моето сърце! Мой скъпи Авел!
Велики Боже! Да ми го отнемеш —
това е наказание по-страшно
от майчиния грях!

__Адам: __

Разказвай, Каин!
Чие е злодеянието? Ти си
свидетел. Може би е някой ангел,
враждебен на Йехова? А навярно

е кръвожаден звяр?...

__Ева: __

О, там проблясва
в зловещ отблясък — като гръм в небето
догарящ клон, окървавен и тежък,
измъкнат от олтара, чер от пушек,
ала червен...

__Адам: __

Е, сине, говори!
И убеди ни — в общата ни мъка —
че тя не би могла да бъде двойна!

__Ада: __

Кажи им, Каин, че не си...

__Ева: __

Не! Той е!
Сега разбирам всичко: той навежда
лицето си виновно и закрива
свирепия си поглед със ръцете
окървавени...

__Ада: __

Майко, ти грешиш!
О, Каин, обвинението страшно,
от майчината мъка породено,
опровергай пред нас!

__Ева: __

Йехова, чуй ме!
И нека върху него се стовари
проклятието вечно на Змията,
защото той е много по-достоеен
да бъде неин син! И нека вечно

да бъдат дните му неутешими!
И нека бъде вечно...

__Ада: __

Майко, спри!

Не го кълни — защото е твой син!
Не го кълни — защото е мой брат!
И мой съпруг!

__Ева: __

Той те лиши от брат,
а Цила — от съпруг и мен — от син!
Да е проклет навеки! Всички връзки
прекъсвам с него, както той направи
със своята плът и кръв!... О, грозна Смърт!
Защо не грабна мен, която първа
те пуснах тук? Защо за мен не идваш?

__Адам: __

О, Ева, тази майчина покруса
не бива да поражда богохулство!
Горчивият ни дял отдавна беше
предначертан и нека го посрещнем
така, че да покажем на Йехова,
че ние сме служители покорни
на святата Му Воля!

__Ева: __ (сочейки Каин) __

Не Йехова!

Уби го онзи там, в когото виждам
самата Смърт! И който на Земята
от мен се пръкна, за да я осее
със трупове!... Да го застигнат всички
проклетия и мъките му нека
го заведат в пустинята, дордето
децата му постъпят с него както

постъпи с брат си! Нека го преследват
и ден, и нощ със мечове ужасни
пламтящите от ярост херувими!
По пътя му да се увиват змии!
Плодът да става пепел, щом го вкуси!
И скорпии да скърцат под листата,
които ще му служат за възглаве!
В съня си да сънува своята жертва,
а буден — от Смъртта да бяга с ужас!
Да бликва кръв от чистите потоци,
кога понечи, премаял от жажда,
да ги скверни с окървавени устни!
Стихиите да бъдат срещу него!
И да живее с болките, в които
умират живите! Дано смъртта му
и от Смъртта със нещо по-ужасно
да заклейми тогова, който първи
я запозна с човека! Вън от тука,
Братоубиецо! От днес нататък
такъв човек ще се нарича Каин
из род в потомство и ще те проклинат
човеците, макар да си баща им.
Дано под теб тревата да изсъхва!
Дано дървото ти откаже сянка,
земята — дом, а пък пръстта й — гроб;
небесното светило — светлината,
а небесата — своя вечен Бог!

(Ева излиза)

__ Адам: __
Е, Каин, тръгвай! С теб не можем вече
да бъдем заедно! Сега поемай
и остави убития на мен:
от днес нататък аз оставам сам
и нивга вече няма да се срещнем!

__Ада: __

О, татко мой, не се разделяй с него
така! И не притуряй тежка клетва
към клетвите на Ева върху него!

__Адам: __

Не го кълна — да бъде съвестта му
проклятието му! Е, хайде, Цила!

__Цила: __

Не. Аз ще се погрижа за мъжа си!

__Адам: __

Ще дойдем пак, когато си замине
виновникът за тези страшни грижи.
Ела с мен, Цила!

__Цила: __

Нека да целуна
поне лицето бледо... тези устни,
доскоро топли... Авел! Обич моя!...

(Адам и Цила излизат ридаяйки)

__Ада: __

Ти чу, че трябва да заминем, Каин!
Готова съм. Ще вземем и децата.
Вземи Енох, сестра му аз ще нося!
Да тръгваме, дорде е още светло
ужасно е в пустинята да бродиш
под плаща на нощта!... Каж ми нещо!
На своята едничка...

__Каин: __

Остави ме!

___Ада:___
Защо и аз? Оставиха те всички!

___Каин:___
А ти защо не си? Не те ли плаши
да бъдеш с този, който го извърши?

___Ада:___
За мене няма нищо по-ужасно
от нашата раздяла — но настръхвам
и от това, което те остави
без роден брат. Не бива аз, обаче,
за него да те съдя — то е дело
помежду теб и Бога!

___Глас отвътре извиква:___
Каин! Каин!

___Ада:___
Ти чу ли? Някой вика!

___Глас отвътре:___
Каин! Каин!

___Ада:___
Звучи като гласа на някой ангел!

(влиза Ангел Господен)

___Ангелът:___
Къде е брат ти Авел?*

[* От 19 до 20 репликите на героите са взети дословно от Библията (Бит, 4:9-12). Навярно по сценични съображения Байрон е сметнал за уместно Каин да говори с Ангела Господен, а не със самия Йехова, както е в Библията.]

__Каин: __

пазач на брата си?

А нима съм

__Ангелът: __

Какво си сторил?

Гласът на братовата ти кръв вика
към Бога от Земята! И сега
проклет да си навеки от Земята,
отворила уста, за да приеме
от твоята ръка кръвта на брат ти!
Земята ще работиш, но Земята
не ще ти дава вече своята сила!
От този ден ще бъдеш ти изгнаник
и скитник по Земята!

__Ада: __

Но за него

това е наказание по-страшно,
отколкото да понесе ще може!
Пропъден от лицето на Земята,
ще бъде скрит от Бога — и ще бъде
изгнаник той и скитник по Земята.
И всеки, който някъде го срещне,
ще го убие!*

[* В Бит, 4:13-14 тези думи са произнесени от Каин. Когато Бог произнася проклятието, там не се споменава за присъствието на жена.]

__Каин: __

О, да беше вярно!
Но кой ще бъде? И кого ще срещна
по пустата земя?

__Ангелът: __

Убил си брат си!

И кой ще ходатайства пред сина ти?

__Ада: __

Пресветли, имай милост и не казвай,
че тази гръд нещастна ще откърми
убиеца на родния си татко!

__Ангелът: __

Синът ще е достоен за бащата!
Нима не беше млякото на Ева
еднакво и за Авел, и за този,
по който днес дими кръвта на брат му?
Братоубиецът не ражда друго,
освен отцеубиец! Ала няма
сега да е така, защото Господ,
Бог ваш, и мой, ми заповяда лично
печата Му да сложа върху Каин!
От днес на този, който го убие,
ще бъде отмъстено седмкратно!
Ела насам!

__Каин: __

Какво ще правиш с мен?

__Ангелът: __

Ще сложа върху челото ти Знака,
за да не те убие вече никой!

__Каин: __

Не! Нека да умра!

__Ангелът: __

Не е възможно!

(Ангелът полага печата върху челото на Каин)

__Каин: __

Челото ми гори, но то е нищо,
в сравнение със огъня отвътре!
Ако ще има друго — аз го чакам!

__Ангелът: __

О, ти си твърд, суров и непреклонен
като Земята, над която трябва
да се потиш сега, а онзи, който
ти днес уби, бе кротък като агне
от своите стада благословени.

__Каин: __

Бях твърде скоро след греха заченат
и майка ми сънуваше все още
Змията, а баща ми — своя Рай.
Това съм аз! Не съм желал живота,
ни сам съм се родил! Ала да можех
със своята смърт сега да го изправя!
Защо не може? Нека той живее,
а аз да легна хладен! Нека Господ
възвърне пак живота в тоз, когото
обичаше! И нека го отнеме
от мен, защото аз не го желая!

__Ангелът: __

Кой би могъл убийство да поправи?
Но стореното — сторено! Живей,
за да изпълниш дните си и нека
не се повтаря днешното ти дело!

(Ангелът изчезва)

__Ада: __

Замина си! Да тръгваме и ние!
Дочувам от леглото си да плаче

невръстният Енох.

__Каин: __

Едва ли знае

защо са тези сълзи... а баща му,
проливал кръв, сълзи не би могъл...
но и четирите реки* не могат

[* Четирите реки, които извираат от Едем и следователно
единствените, които Каин познава. (Б.а) Вж. 12]

изми душата му!... Дали след време
синът ми би могъл да ме погледне?

__Ада: __

Да знаех, че не може, бих го...

__Каин: __

Не!

Достатъчно заплахи — стига вече!
Отивай при децата — аз ще дойда.

__Ада: __

Не искам да оставаш сам с мъртвеца.
Да идем заедно!

__Каин: __

О, ти безжизнен
и вечен обвинител! Не попива
невинната ти кръв и помрачава
Земята и Небето! Аз не зная
какво си ти сега, но ако виждаш
какво съм аз — аз вярвам, че прощаваш
на този, на когото нивга вече
не ще прости ни Бог, ни съвестта му!
О, сбогом! Аз не бива да докосвам
това, в което сам съм те превърнал.
И аз — роден от същата утроба,

от същите гърди засукал мляко,
към своите притискал те тъй често
във братска и приятелска прегръдка —
аз няма нивга вече да те срещна,
дори сега не смея да направя
това, което ти за мен би сторил —
да спусна твоите останки в гроба —
във първия изровен гроб за смъртен!
И кой го изкопа! О, ти, Земя!
За всички плодове, дарени щедро,
отплащам ти се с гроб!... Сега ни чака
пустинята!...

(Ада се навежда и целува тялото на Авел)

__ Ада: __

Ужасен дял, мой братко,
без време те постигна! От онези,
които те оплакват, аз едничка
не бива да скърбя: от днес нататък
орисана съм да изтривам сълзи,
но без да ги проливам... И от всички
ридаещи ридая по-горчиво:
скърбя за теб безкрайно, но оплаквам
и този, който те уби! Е, Каин,
готова съм да разделя теглото!

__ Каин: __

На изток от Едем ще тръгнем ние —
безлюдната пустиня ми подхожда!

__ Ада: __

Води! Сега си мой водач и нека
Бог бъде твоят! Вземам и децата!

__ Каин: __

А той — прострян в праха — той бе бездетен!
Аз пресуших родителския извор,
от който новобрачното му ложе
Земята би дарило с нова раса —
по-блага и смирена — и която,
размесвайки се с моите потомци,
смекчила би сърцата им корави!
О, Авел!